

KÖNYV

144 Ft

HÉT

IV. ÉVFOLYAM 3. SZÁM • 2000. FEBRUÁR 10.

KULTURÁLIS KÉTHETILAP

Nyerges András
Egy keresztvivő
a baloldaltól

Írófaggató
Orbán Ottó

Kertész Ákos
A filmnyelv
szintaktikája

Színház
Mozi – Video
Folyóíratszemle

Ember és gondolat
Tamás Gáspár Miklós

Interjú
Egressy Zoltánnal

Sári László

A Himalája arca

Utazás egy tibeti kolostorba

1. rész

Sári László tibetológus, akit könyveiből (Tudást Őrző Tiszta Tenger, Reggeli beszélgetések Lin-csi apát kolostorában, Lelked szélfúttá madártoll) ismerhetnek olvasóink, néhány hete érkezett meg indiai útjáról, a Himalája buddhista kolostoraiban járt. Egyik útja az indiai-kínai határ közelében fekvő Kanam faluba vezetett, ahol már 800 éve áll tibeti kolostor. Ennek az utazásnak az emlékeit idézi most és következő lapszámainkban.

Foto: Szabó J. Judit

**A Mezőgazdasági Könyvhónap gazdag kínálatával várja Önöket
a Libri Mezőgazdasági Könyvesbolt.**

1054 Budapest, Vécsey utca 5. (Vértanúk terénél)

Tel.: 311-0882

A TARTALOMBÓL

Sári László a Himalája arcáról
4. oldal

Portugál sikerek
Egressy Zoltán beszél színművéről
9. oldal

Állandó szerzőnk Kertész Ákos
a Gábor Andor Irodalmi
Jutalomdíj idei kitüntetettje
12. oldal

Írófaggató
Orbán Ottót faggatta
Nádra Valéria
14. oldal

Jóleső érzéssel nyugtázzhatjuk, hogy eddigi tapasztalataink alapján kialakult prekoncepciókat a lapzártánk után, február 3-án kezdődő és február 8-án befejeződő 31. Magyar Filmszemle programjában szereplő alkotások egy része igazolja, megerősíti: a film és a könyv termékenyítően hat egymásra. Igaz ez tágabb értelmében is: nagyon sok nem-fikciós műnek született filmes változata, illetve sok-sok, különböző műfajban megszületett film jelent meg később könyv alakban is. Szűkebb értelmében persze a filmművészet és az irodalom – a szépirodalom – összefüggésére gondolok. Ami ebből gyakorlati valóságként a magyar filmesek ünnepi eseményén, a 31. Magyar Filmszemlén megjelenik, az mindenképpen szívderítő és örömet szerez azoknak az olvasóknak, akik szeretnek moziba járni, és azoknak a filmrajongóknak, akik szeretnek olvasni. A 31. Magyar Filmszemle versenyprogramjában több olyan filmet is vetítenek majd, amelyek irodalmi alpanyagból készültek, és (itt igazán helyénvaló kifejezés: látatlanban is) biztosra vehetjük az előzetes információk alapján, hogy több olyan filmet is vetítenek majd, amely később könyv alakban megjelenve irodalmi élmény is szerezhethet majd olvasójának. Elsőként – csak amiatt, mert az irodalmi alpanyag szerzőjével e lapszámunkban közlünk interjút – a Portugált említem, Egressy Zoltán színdarabját, melyből a nagyon sikeres színházi előadás rendezője, Lukáts Andor készített filmet. Az Egyszer élünk, melyet Molnár György rendezett, Tar Sándor írásának a filmes feldolgozása. Závada Pál több kiadást megért regényét, a Jadviga párnáját Deák Krisztina filmesítette meg. Mészöly Miklós Film című kisregényéből Surányi András készített „Film...”-et, Czető Bernát László Dalok a Labda térről című műve alapján készült a Rosszfiúk Sas Tamás rendezésében. A versenyben több olyan film is szerepel, amely vélhetőleg alkalmas lenne arra, hogy irodalmi alkotás is szülessen belőle, de e pillanatban csupán Mészáros Márta Kisvilma – Az utolsó napló című filmjéről, a Napló-sorozat utolsó darabjáról hallottam, hogy egy nagy budapesti könyvkiadó megjelenteti majd irodalmi formában.

Fentiek miatt a Könyvhét olvasóinak ígérem, „film” rovatunkat továbbra is folytatjuk.

Kiss József

4 **Sári László**
A Himalája arca
Utazás egy tibeti kolostorba 1. rész

7 FOLYÓIRATSZEMLE

8 SZÍNHÁZ

9 **Portugál sikerek**
Egressy Zoltán darabjából félszáz előadás után film készült
(Szénási Zsófia)

10 MOZI – VIDEO

11 **EMBER ÉS GONDOLAT**
Tamás Gáspár Miklóssal
beszélget Nádor Tamás

12 **Kertész Ákos:**
A filmnyelv szintaktikája

13 **OLVASÓSZEMÜVEG**
Nyerges András:
Egy keresztvesztés a baloldalról

14 **ÍRÓFAGGATÓ**
Orbán Ottó
kérdzte Nádra Valéria

15 HANGRÖGZÍTŐ

17 SIKERLISTA

19 KÖNYVAJÁNLÓ

23 **MEGJELENT KÖNYVEK**
1999. JANUÁR 14 – 27.

Megjelenik kéthetente • Ára: 144 Ft • Előfizetőknek: 120 Ft • Előfizetési díj: 2880 Ft egy évre • Kiadja: Kiss József Könyvkiadó, Kereskedelmi és Reklám Kft. • Szerkesztőség, hirdetésfelvétel, előfizetés: 1114 Budapest, Kanizsai u. 41. • Telefon/fax: 466-0703, telefon: 209-1875, 209-9140, 209-9141 • E-mail: konyvhét@dpg.hu • Főszerkesztő, felelős kiadó: **Kiss József** • Főszerkesztő-helyettes: **Csokonai Attila** • Lapmenedzser: **Könnnyű Judit és Orosz Csaba Gábor** • Művészeti vezető: **Szabó J. Judit** • Szedés, tördelés: **Recent Stúdió, Blasits Ildikó** • Nyomás: Szikra Lapnyomda Rt. • Felelős vezető: **Lendvai Lászlóné** vezérigazgató • ISSN 1418-4915 • A hirdetésekben közöltekért a kiadó és a szerkesztőség nem vállal felelősséget • Terjeszti árusításban: a HÍRKER Rt., az NH Rt., a Bibliofil Kft., a Libri Kft., a Lira és Lant Rt.

A Himalája arca

Utazás egy tibeti kolostorba

Himalájai falu jellegzetes lapos tetejű házai.
Háttérben a Kinner Kailás-hegy havas csúcsai

Sári László tibetológus, akit könyveiből (Tudást Őrző Tiszta Tenger, Reggeli beszélgetések Lin-csi apát kolostorában, Lelked szélfűtá madártoll) ismerhetnek olvasóink, néhány hete érkezett meg indiai útjáról, a Himalája buddhista kolostoraiban járt. Egyik útja az indiai–kínai határ közelében fekvő Kanam faluba vezetett, ahol már 800 éve áll tibeti kolostor. Ennek az utazásnak az emlékeit idézi fel most és következő lapszámainkban.

Mi jellemzi a himalájai kultúrákat? Hogyan élnek a hinduk és a buddhisták, hol élnek isteneik és milyen kapcsolatot tartanak velük? Milyen az élet a tibeti kolostorban, jelen van-e életükben a mágia és a misztika, melyről Nyugaton híres a lámák vallása? Milyenek a hétköznapiak a hegyek közt, a falvakban és a városokban? Beszámolójában a Himalája kultúráinak múltját és nálunk alig ismert jelenét tárja elénk. Kiderül, mi lehet ezeknek a kultúráknak a szerepe mai nyugati világunkban, és mi a jövőjük?

*

Milaraspa, a 12. századi tibeti szerzetes költő, aki egész életét a Himalája hegyei között töltötte, így ír a látványról, mely remetebanlangjából elé tárult:

Erős vára a rejtőzködő bölcsnek e világ:

*Távol sziklabástyák nyúlnak fehéren az égbe,
az Isten roppant ege alatt hívók serege.
Hátul jégár-függöny, alá hulló selyemkárpit,
előttem csudás liget, álom-erdő, burjánzó.
Lent, a széles-nagy mezők: áradó tenger-pázsit.*

*Pompázó lótzusok szirmain ezernyi hangos
dongó; illattól bódultan szüntelen zsonganak.
A tónak a partján meg vízimadarat látok,
kíváncsi feje hosszú nyakán imbolyog. Amott
óriásfák tágas-zöld lombketrecében cifra
madárcsapat röpdös; lármájuk messzire hangos.
Hős szél támad, a szellő szárnyán virágillat száll,
és a vízparti fűzfák szelíd táncot ringanak.
Fák szédítő magasában majomsokadalom
ugrál, hintázva a zöldellő lombos ágakon,
a tárulkozó végtelen mezők zsenge fűvét
jámbor állatsereg legelészi hajladozva.
A nyáját őrző pásztorok csendesen mulatnak,
a dal szavát messze hangzó furulyaszó váltja.
A világ magához köti mind a szolgál-embert,
ki munkájával a földet egészen betakarja.*

*Ezt látom én, ki békességgel nézem e tájat.
A tiündöklő drágakő-szikla magasából lent
a folyvást bohogó létvilág csak rezgő délibáb.
Víz tükrében hamis képre tekintek merengve:
lám, az élni vágyó élet kis káprázat csupán.*

*Szánalmat érzek az odalenti tévelygők iránt.
Én a tiszta égbolt nagy ürességéből vagyok,
s magamba zárom a messzi fénylő gondolatot:
Minden, ami létező, képzeletben létezik csak.*

*

Nem csoda, hogy Milaraspa, a Himalája sziklabástyáiról alátéve szánalmat érzett irántunk, idelelt tévelygők iránt. Onnan föntről, a korlátlan szabadság birodalmából látható csak igazán jól, hogy a lenti világ valóban magához köti mind a szolgál-embert, s munkánkkal a földet egészen betakarjuk. Már-már a Himaláját is. Am ahol nem engedte még a hegy, hogy az emberi munka nyoma elfedje, ott az a látvány tárul elénk, mely csaknem ezer esztendeje a szemlélődő tibeti költő elé. „Pompázó lótzusok szirmain ezernyi hangos dongó, a tónak a partján vízimadár, óriás-fák tágaszöld lombketrecében cifra madárcsapat.” Másutt „fák szédítő magasában majomsokadalom ugrál”, míg a „végtelen mezők zsenge fűvét jámbor birkasereg legelészi hajladozva.” Előttünk „csudás liget, álomerdő, burjánzó.”

Van azonban a Himalájának egy komorabb, barátságtalanabb arca is. Szemben ezzel a versben idézett világgal, mely a déli lejtők paradicsoma, túl az indiai–kínai határon, északon, végtelen kopár fennsíkok húzódnak, melyeken kegyetlen szélviharok pusztítanak. Száll a por a kietlen pusztában, és nem terem meg a dermesztő hidegben még a fűszál sem. Titokzatos, hűvös holdbéli táj ez, csak az vegye erre az útját, akinek épp itt van dolga.

*

Ezzel a két igencsak különböző arcával tekint ránk a Himalája, a földi világ e bámulatos tüneménye, s bár az egyik arca kifejezetten elutasító, mégis épp annyira vonzó, mint amennyire a másik, a hívogató, a mosolygó. És épp így, egyformán vonzó a Himalája kultúrái is. Délen az indiai tájak hindu mítoszai, szelídebb meséi, északon pedig a tibeti buddhizmus mitológiája, melynek ridegebb lelkű hősei is a Himalája lakói.

Ezeket a déli és északi tájakat, déli és északi mítoszokat járjuk be, hogy megismerjük valamelyest a Himalája isteneinek lakhelyét, a világ legnagyobb szentélyét, és e templom isteni és emberi lakóit. Az utazás részben a Himalája valóságos tájain a valóságban történik, részben pedig, különösen az istenek lakta mitológiai tájkon, képzeletben.

*

A Himaláját az idők kezdete óta leginkább délről, India felől közelítették meg az utazók. A nyugati hódítók is mindenkor ebből az irányból próbálkoztak. Észak felől a belső-ázsiai nomádok, főképp a mongolok törtek be olykor-olykor a hegyek közé, később pedig a kínaiak, de a Tibeti-fennsík, a világ teteje, valójában egészen a 20. század közepéig érintetlen maradt, senki nem akart itt e barátságtalan vidéken megtelepedni. Senki nem irigylte ezt a klímát, ezt a környezetet az itt élő tibetiektől. Annál vonzóbb volt azonban a melegebb indiai tájaknak még a híre is. India gazdagságáról, „kincses hegyeiről” már az idősámításunk előtti századokban, különösen Nagy Sándor 4. századi hadjáratát követően legendák keringtek. Sztrabón, a híres görög geográfus, aki a Krisztus előtti első században élt, gyanakodva is fogadta az Indiáról érkező híreket, annyira mesebelinek, csodálatosnak festették az országot.

„Alaposan meg kell fontolnunk a róla szóló tudósításokat, mert nagyon messzire van, és a mieink közül nem sokan látták, nagyjából csak hallomásból beszélnek” írja Sztrabón.

Nagy Sándor katonái például állítólag láttak a Himalájában akkora fát, amelynek árnyékában egyesek szerint 50, mások szerint 400 lovas tartott déli pihenőt. De volt, aki olyat látott, amely „déli időben

öt stadion árnyékot vetett”. Még különösebbek az India állatvilágáról szóló beszámolók. Az egyik szerint a hegyekben aranyásó hangyák élnek, amelyek akkorrá, mint a rókák, de a bőrük a párdücsőhöz hasonló. Ezek az aranyásó hangyák nagy aranyödrökben élnek a hegyek gyomrában, és az aranyport, amit a hegyből bányásznak, a bányák bejárata előtt halmozzák föl, mint a vakondok. Ezt az aranyport az ott élő embereknek csak össze kell szedniük. Nem is kell sokat vesződniük a feldolgozásával, olyan jó aranypor ez, hogy ennek már kevés olvasztásra van szüksége. Az emberek titokban hordják el teherhordó állataikkal a temérdek aranyport a gödrök bejáratától, mert ha nyíltan tennék, a hangyák rájuk támadnának és teherhordó állataikkal együtt elpusztítanák őket. Ugyanis igen gyors mozgásúak és ügyesen vadásznak. Csupán télen bányásznak aranyat a hegyekből, hogy az ezáltal keletkező üregekben tölthessék a hideg évszakot. Idézi Sztrabón Nagy Sándor egyik tisztjének elbeszélését, de se vége se hossza a katonák csodás történeteinek. Nem meglepő hát, ha ókori kalandorok csapatai indultak útnak Nagy Sándor nyomán Indiába. Látni akarták a csodát, s kincsekkel megrakodva képzelték a hazatérést.

Ott torpantak meg, ott akadtak el először, ahol sokkal kiválóbb elődjük, Nagy Sándor is: a Himalája lábainál. A világ legnagyobb kiterjedésű hegyvonulata tornyosult előttük eléggé váratlanul. Egyébként minden irányból ilyen hirtelen elénk magasodó falként ütközünk a Himalája hegyeibe, s ha az utazó felmászik valamelyik kisebb hegy csúcsára, nem hisz a szemének: szinte végtelen számú kisebb-nagyobb csúcsot lát maga előtt épp abban az irányban, amerre a mesés ország belsejébe vezetne az útja.

Ráadásul a Himalája kelet-nyugati irányban teljességgel járhatatlan. Még ma is. Lehetetlen a függőleges sziklafalakon közlekedni, leginkább a folyók mentén lehet haladni észak-déli irányban. Ez a lenyűgöző, az emberi szem elől máig titokzatos völgyeket és csúcokat rejtő hegylánc úgy alakult ki, hogy India, még önálló kontinens korában, vagyis amikor hatalmas szigetként úszkált az óceán vizén, nekiütközött az eurázsiai kontinensnek. Az ütközés felgyűrte a földrészek széleit, olyan magasra, hogy a földkéreg itt vált a legvastagabbá ezen a bolygón. Vagyis a hegyek itt a legmagasabbak.

És ami még érdekesebb, ennek az ütközésnek olyan nyomai láthatók még – a Mount Everest, a legmagasabb hegy csúcsán is –, amelyek a földkéregdarabok tengermélyi múltjára emlékeztetnek. Majdnem 9000 méter magasságban megkövesedett csigák, ázalagok, tengeri állatok maradványait találjuk. Még különö-

sebb elképzelni, hogy ezek a csigák ott fönt az Everesten talán Atlantisz, a rejtélyes földrész lakói voltak, valamikor 80 millió évvel ezelőtt. Amikor India, Afrika, Ausztrália és Atlantisz egy kontinenst alkottak. Merthogy léteznek ilyen földtörténeti elgondolások is. Ezek a kővedermedt tengeri állatok ma tíz-tizenkét ezer méterrel magasabban vannak, mint születésük pillanatában. És egyre magasabban lesznek, mert az ütközés máig nyomja fölfelé a földkéreget, s a hegyek egyre nőnek. Így kerülnek az egykori tengermélyi állatok évenként 1–2 centiméterrel közelebb az éghez, s így történt, hogy a Földön ők az égiek legközelebbi szomszédai.

*

A hegyekbe tehát leginkább délről, az Észak-indiai Alföld felől lehetséges feljutni, arról a síkvidékről, amelyet „a világ tetején” eredő nagy folyók (az Indus, a Gangesz, a Szatledzs, a Dzsalam) ide szállított hordaléka alakított ki. A Himalájába a folyók medrének irányában vezetnek fölfelé az utak, amelyek közül az újabbakat még a 18. században kaparták a sziklás hegyoldalakra az angolok. Főként azzal a szándékkal, hogy később – a brit birodalom terjeszkedésekor Tibet és Kína felé – majd hadiútként szolgáljanak. Ám errefelé sohasem vezettek se-reget az északi szomszédok ellen. Amikor egyetlenegyszer, 1904-ben, angol csapatok vonultak Tibetbe, Kelet-India felől támadtak. Itt a 2500 kilométer hosszan húzódó hegylánc nyugati szélén, az utak azóta is járhatatlanok. India és a Kínához tartozó Tibet között szinte semmilyen gazdasági vagy politikai kapcsolat nincs, Kína és India viszonya hűvös, úgy is mondhatnánk, barátságatlan. A két országot összekötő utaknak tehát semmilyen szerepük nincs, nem is lenne értelme méregdrágán szélesíteni, felújítani őket. Ma is keskenyek és épp olyan veszélyesek, mint két-háromszáz éve, amikor készültek. Vagy még veszélyesebbek, hiszen az autó nehezebben fér el rajtuk és könnyebben zuhan le az óriási mélységbe, mint a gyalogos utazó, az öszvér vagy a ló. Egy ilyen út a híres Hindusz-tán–Tibet hadiút, mely talán a legnagyobb forgalmat bonyolítja a Nyugat-Himalájában, de ez nem nagyon látszik meg rajta. Az út mellett, a Szatledzs-folyó völgyében viszont egyre több település nő ki a sziklás földből, ezeken a helyeken egyre több ember él, akiket – akárhogy is – de ezen az úton látnak el a szükséges árukkal. Még menetrendszerű autóbusz is közlekedik a hajdani hadiösvényen. Igaz, a menetrendből leginkább csak a szándék tudható meg, hogy mikor és hová szeretne eljutni az autóbusz. Arra, hogy valójában mikor jön meg és ér oda valahová, ha felszállunk rá, nem tudhat a menetrend. A Himalájában ugyanis – főleg útközben – minden megtörténhet.

*

A Himalája szelídebb déli tájainak és a komorabb északi vidéknek a határa nagyjából ott húzódik, ahol India és Kína között az államhatár. Ez Delhitől északra mintegy 300–350 kilométer csupán, a kínai határhoz vezetig a hegyek között kanyarogva, mégis 900 kilométert kell megtenni. Ha semmi nem jön közbe, akkor óránként 25 kilométeres átlagsebességgel is lehet haladni a kövekkel felszórt úton. Ha azonban valahol leszakad az úttest, vagy ráomlik a hegy, több napra is el lehet akadni, esetleg fél magyarországnyi kerülőt tehet autójával az utazó. De hát ez a Himalája, itt a sziklás, magas folyópartokra kétsávos aszfaltutat építeni százszor többbe kerülne, mint egy autószerda az Alpokban. Egyébként ezen a tájon bűn is lenne sietni. Sőt, illetlenség is. A hegyi ember nyugodt, türelmes, nem kapkod el semmit. Főleg nem, ha hindu vallású vagy buddhista, mint errefelé legtöbben. ők igazán tudják, hogy nincs hová sietni és nincs mit keresni a végtelen időben, csak az a fontos, hogy otthon legyünk a bőrünkben. Ne lépjünk ki belőle, ne keljünk ki magunkból. Ez a szabály a közlekedésben is mindenütt. A legreménytelenebb városi dugóban és fent a hegyekben az utat elzáró sziklatömb előtt is. Nincs veszekedés, nincs dühöngés, senki nem késik el sehonnan. De ha elnézzük akár a félrehúzódo kötőrőt az út szélén, ahogy kis kalapácsával derűs türelemmel kopogtatja a hatalmas sziklatömböt, mert tudja, bármeddig tart is, egyszer úgyis apró kődarabok lesznek belőle, amelyeket majd az útra szórnak, akkor máris értjük az imént idézett tibeti költőt (Milaraszpát), aki szánalmat érzett a lenti világban tévelygők iránt. A kötőrő is szánalommal tekint az úton siető tévelygőre, ha véletlenül ilyet lát. És biztos, hogy nem cserélne vele semmi pénzért. Nem hisz a szemének, nem is érti, hová rohan, mi történt. Hiszen senki nem marad le semmiről.

A Belső-Himalájába, a kínai határig vezet 900 kilométeres út első állomása Simla városa. Azért jelentős hely, mert – bár alig 100 kilométerre fekszik Delhitől – ez már igazi hegyvidék, itt már a Himalája mesebeli völgyeiben járunk, a trópusi növényzet teljes pompája tárul elénk. Minden évszakban virágzik valami, legszébbek a sárga aszfodéloszok, a bíborvörös rododendronfák, az utakat cédrusok, vörösfenyők és asókafák szegélyezik.

Simla a brit alkirály nyári tartózkodási helye volt. Lent a síkságon, Delhiben, az angolok nehezen viselték a monszun esőt, páráját, viharait, hőségét. Ezért költöztek ilyenkor fel a hegyekbe, a monszun idején Simla volt a főváros. Az alkirály olyan pazar nyári rezidenciát épített itt magának, hogy az angolok az olümpozi istenek lakhelyéhez hasonlították. A

Buddhista szentély Simla város közelében

környék valóban pompás, a várost magas, de még nem havas csúcsok övezik, és maga Simla is 2000 méter magasan van. Messzire látni innen minden irányba, bárhol megállhat nézelődni az ember, szép völgyekre tekinthet alá.

Simlában már feltűnnek a Belső-Himalája mongoloid külsejű lakói, legtöbb közülük tibeti. Megjelennek a buddhista szerzetesi öltözetet, a vörösbarna „csuhát” viselő lámák, akik Himachal Pradesch szövetségi állam fővárosában, vagyis itt Simlában, többnyire kolostoraik hivatali ügyeit intézik. Ilyen útjain néha még a szerzetes is siet, hogy akatatkáját hóna alá szorítva, mielőbb visszatérjen távoli kolostorába és elfelejtse a várost, a hivatalokat. Kissé északbabra Simlától már egyre több buddhista kolostort találunk, fent a kínai határon pedig egy igen nevezetese is, *Kanam* falu kolostorát. Itt egy külön magyar, Kőrösi Csoma Sándor, a 19. század elején három évet töltött. Itt készítette el a híres tibeti–angol szótárt és írta a tibeti műveltségről a művelt nyugati világot lázba hozó közleményeit. Simlától 800 kilométerre majd ez a falu és kolostora lesz utunk végállomása. Annál is inkább, mert Kanamból tovább már semmilyen út nem vezet sehová. A 3300 méter magasan épült kolostorból tekintünk majd le a Belső-Himalája völgyeire és az egész Himalája legvadabb, legféltelenebb folyójára, a *Szatledzsrre*.

A Szatledzs olykor ezerméteres mélységben rohan a kolostor alatt, ebben a békés, csendes tájban ő az egyetlen nyugtalan szereplő, türelmetlen tévelygő. Senki nem érti, hová siet. Nagy rohanásában vájt magának olyan irgalmatlanul mély medret, hogy a hegyekből néha csak vízének ezüst csíkja látszik. Mintha repülőről néznénk le rá.

*

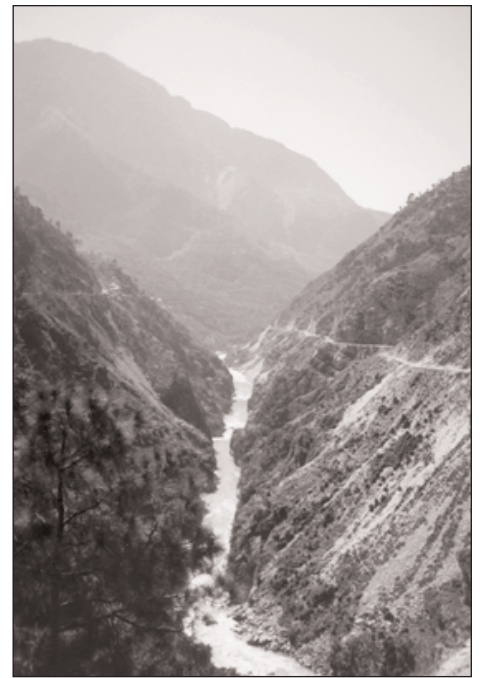
A Szatledzs már legalább egymillió éve pontosan így viselkedik. Egymillió éve ostromolja a hegyet, a Himaláját és van is eredménye. Az egész világon talán csak az Indus volt képes olyan mély medret mosni magának, mint a Szatledzs. A folyó vízéhez lejutni szinte lehetetlen, olyan meredek és olyan magas sziklapartot épített. Itt a Szatledzs-völgyben megállva szinte beleszédül az ember a látványba: ezer méteres mélység és ötezer méteres magasság a hegy kőbe kapart kis pereméről – más szóval az útról – nézve. Ha gyorsan akarja befogni a szem, meg kell kapaszkodni valamiben. A Szatledzs és az Indus völgyén kívül sehol a világon nincs ilyen.

*

A folyó különösen tavasszal támad elszántan az útjába eső hegyekre. Ilyenkor 50–60 méterrel is megemelkedik a víz szintje, és az ár percek alatt leszakítja azt az egykét hidat, amelyet a meredek partokhoz rögzítve a folyó fölé feszítettek. Télen sokkal alacsonyabb a vízszint, de a folyó ilyenkor is lázasan dolgozik. Sebes vizével makacsul mossa kőmedrében a hegyet, míg meg nem mozdít egy-egy sziklát, ki nem szabadítja a helyéről és magával nem viszi. Lehet, hogy máshol is vannak ilyen „nagy természetű” folyók a világon, de ennyire sikeresek aligha. A Szatledzs medrében minden kődarab teljesen gömbölyűre csiszolódik. Mintha gyárban készültek volna ezek a színes kőgolyók, olyan tökéletes formájúak. Órákig lehetne bámulni a szikrázó nap-sütésben, a csillogó vízben a gyönyörű kavicsokat.

*

A Hindusztán–Tibet hadiutat a Szatledzs-völgyben nem taposták tehát hadseregek sem a 18. században, sem később. Viszont annál több kereskedő járt erre. Különösen a 19. század elején, amikor Keleten is és Nyugaton is megnövekedett az érdeklődés a szomszédos Kasmír területén készült finom gyapjúholmik iránt. Mind a mai napig Kasmírban szövik a legértékesebb gyapjúsálakat, egy valódi kasmíri pasmina sál vagy kendő egy-két százezer forintot is érhet. A világ legpuhább tapintású anyagát a Nyugat-Tibetben vadon élő hegyi kecske, a pasmina kecske hasán nőző igen vékony, lágy szőrszálakból szövik. Ez a jószág sehol máshol, csak ezen a tájon él, és az itt összegyűjtött alapanyagot a 19. század első évtizedeiben a Hindusztán–Tibet hadiutat is érintve szállították a tibeti kereskedők Kasmírba. A hegylakók óriási területeket, meredek hegyoldalakat jártak be, hogy emberfeletti szorgalommal egyenként szedegessék le a tüskés, bogáncsos kórókról a kecskék hasán fennakadt szőrszálakat. A szálakat megtisztították, majd eladták a kereskedőknek. Azok nagy bőrzsákokba pakolták, finoman, hogy ne

A Szatledzs-folyó völgye a Himalájában

töredezzenek meg a szőrszálak. Hatalmas, ám pehelykönnyű zsákjaikkal itt haladtak el ők is, s itt, ugyanezen az úton haladt ellenkező irányba a kanami kolostor felé Kőrösi Csoma Sándor, 1827-ben. Mikor tibeti tanulmányaiba fogott, jól tudta, hogy a tibeti nyelv semmiféle rokonságban nincs a magyarral, s azt is, hogy a két nép sincs rokonságban egymással. Tudta, hogy munkáját angol megrendelésre és részben angol pénzen végzi, azt azonban valószínűleg nem tudta, hogy ha nem lenne a világon a pasmina kecske, akkor neki semmi köze nem lenne a tibeti kultúrához. Egy angol állatorvos, bizonyos William Moorcroft ugyanis is leginkább a pasmina kecske hasának finom szőre és az abból származó haszon miatt érdeklődött Tibet és annak nyelve iránt, s ezért vette rá Csomát, hogy tárja föl ezt a nyelvet és kultúrát – a brit birodalom gyarapodására. A nyelv segítségével Tibet és minden kincse (a pasmina kecske szőre is) elérhetőbbé válik az angolok számára. S mivel Csoma tudományos ambíciói találkoztak az angol érdekekkel, s azt is remélte, hogy a tibeti könyvekből jobban megismerheti a magyarral rokon népnek tartott ujgurok történetét, elvállalta a kitüntető feladatot. Egyezsége kötött Moorcrofttal. A magyar tudós munkájára figyelve, az egyébként művelt és tisztességes angol bizonyára gyakran gondolt az áhított kecskeszőrre. Csoma viszont, útban Kanam felé, elhaladva a Szatledzs-völgyben a bőrzsákos tibeti kereskedők mellett, aligha gondolhatta, hogy távolról az ő sorsát is ugyanaz az érdek irányítja, ami Moorcroftét és ezeket a kereskedőket.

Következő számunkban folytatjuk

Interaktív univerzum

A kulturális folyóiratok piacán zavarba ejtő bőséggel találja magát szembe az olvasó. A piac nem is lenne képes eltartani ennyi lapot, azonban a különféle pályázati támogatási formáknak köszönhetően a választék lenyűgöző, a fővárosi és vidéki műhelyek életképességéről árulkodik. Ajánlónkkal egy-egy érdekesebb lapszámra kívánjuk felhívni a figyelmet.

Az *Alföld* irodalmi, művészeti és kritikai folyóirat 2000/1-es számának nyitódarabja az elmúlt években ritkán publikáló Nadas Péter *A szabadság tréningjei* című esszéje. A filozofikus írás a modern társadalmakban az individuális szabadsággal mit kezdeni nem tudó tömegek helyzetével foglalkozik. Nadas megállapítja, hogy szükségzerű a modern tömegtársadalmak regressziója, ami abban nyilvánul meg, hogy újra reneszánsza van a mágiának, a rítusnak, a mítosznak és mindazon dolgoknak, amelyeknek nincs közük az individuális eszközökkel megszerzett tudáshoz. Az esszé egy mondata az előzményektől függetlenül váratlanul érheti az olvasót. Így hangzik: „Az irodalom legnagyobb gondja ma a mondatok linearitása, történetisége, s az ebből következő rideg, egyirányú szerkezet.” Nos, Nadas a szabadság tréningjeiről szólva, ha már a mondatok linearitásán és történetiségén változtatni nem akar, a gondolati tömböket úgy rakja egymás után, hogy egymás mellett – és nem egymásra épülve – léteznek és mégis azonos irányba mutatnak, a szabadság kérdéseit boncolgatják – lett légyen szó egy álomról, Durasról vagy Goethéről. A lapban más esszé is olvasható, Orosz István a Magyar Hírlapból már ismert sorozatának, az *Esszé a Temze-partról* legújabb darabját (Oxford 1.) tárja az olvasók elé.

Az *Alföld* e száma kispórázát közöl Pálincás Györgytől (AER), Poós Zoltántól (Felkészülés kedvenc mondatomra)

és Vörös Istvántól (A nevető angyal). A debreceni folyóiratban – többek között – Háy János, Schein Gábor, Nagy Gáspár, Karafiáth Orsolya és Orbán Ottó versei is olvashatók. Az *Alföld* januári számát Orosz Istvánnak Sebastian Brandt: *A bolondok hajója* című könyvéhez készült illusztrációi gazdagítják.

A 2000. évet a *Kritika* megújuló külsővel, ám az eddig megszokott gazdag tartalommal köszöntette. Pogonyi Lajos Braun Róbert társadalomkutatóval, az Index.hu Informatikai Rt. kommunikációs és stratégiai igazgatójával beszélgetett – középpontba állította az internet hatását a kultúrára. Az *Interaktív univerzum* címmel közreadott interjúban Braun Róbert úgy véli, az internet kreatívabbá teszi az embereket és használatával több idő jut a spontaneitásra. Az ember legfontosabb célján, a boldogság keresésén az internet sem változtat, csak egy új eszköz került vele a kezünkbe, amelynek segítségével könnyebben megvalósíthatjuk ezt a célt. A szociológus szerint a politikára is hatással lesz a dinamikus fejlődő médium, hiszen könnyebben nyomon követhetők lesznek a pártok programjai és ígéretei. Petschnig Mária Zita *Változások és várakozások* című írásában a magyar gazdaság elmúlt évét elemzi és kísérletet tesz, hogy a 2000. évre prognózist állítson fel. A folyóirat dokumentumot is közöl, Majtényi László adatvédelmi biztosnak a múlt év nyarán megfogalmazott ajánlását, amelynek

témája az információs szabadság és az önrendelkezési jog. Markó György, a Történeti Hivatal elnöke *Az ügynöki hálózat újjászervezése a budapesti országos börtönben 1956 után* címmel adja közre tanulmányát. Radnóti Sándor Nadas Péter *Valamennyi fény* című fotóalbumát elemezve azt mondja, hogy a kötetben szereplő fényképek „(...) nem hagynak helyet a képzületnek, nincs titkuk. Artisztikusak és banálisak.” Éppen ezért – mondja Radnóti –, ha csak fotóművészeti albumként forgatja az ember a könyvet, nem találja a centrumát, pedig van centruma a könyvnek: a szöveg és a képek viszonyában. Radnóti szerint a kötet ennek a viszonyrendszernek köszönhetően válik jóvá. „Nadas Péter nagyszerű, új rövidpróza-kötete egy fényképalbum formáját öltötte.” A *Kritika*ban olvasható továbbá egy részlet Heller Ágnes Shakespeare-monográfiájából. A *Kizökkent az idő* című írás Shakespeare-t, a történelemfilozófust elemzi.

Vas Megye Önkormányzatának irodalmi, művészeti és kritikai folyóirata, az *Életünk* januári számában a mai napig aktívan alkotó, litvániai születésű Nobel-díjas lengyel költőtől, Czeslaw Milosztól közöl egy rövid esszét és néhány újabb verset. A *Félelem* című írásában a költő feleleveníti az 1940-es évet, amikor Varsóban tartózkodott a német megszállás idején. Menekülnie kellett, amit azonban nem tudott volna végigcsinálni, ha fél. Mint írja: „Ezért egy furcsa (tébolyult) műveletet hajtottam végre magamon, amit a mai napig sem értek, ami abból állt, hogy zárójelbe tettem a félelmet.” Milyen technikával tudta mindezt a zárójelbe tevést kivitelezni Milosz? „(...) Leggyakrabban mégis egy olyan Erővel való szövetség gondolata segített, amelyik megoltalmaz, ha eleget teszek bizonyos feltételeknek. Továbbá úgy véltem, hogy ha még nem végeztem el mindazt a munkát, amit az életemben el kell végeznem, élve fogok maradni.” A költő túlélte a négy

zöldhatáron át való menekülést. Mit szűrt le ebből? „Mivel megmenekültem az erőmet meghaladó megpróbáltatásoktól, a tisztesség úgy kívánja, hogy higgyek Istenben. Már csak hálából is” – fejezi be az esszét Milosz. A lengyel költőnek a folyóiratban közölt verseit (A te szavad; Descartes utca; Folyók; Nem az enyém; Pelikánok [Costa Rica]) Gömöri György fordította. Szemadám György képzőművész *Bor és művészet* címmel adja közre elemelkedéseit, amelyet Hamvas Béla: *A bor filozófiája* című könyve inspirált. A tanulmányvázlat szerint a bor és a művészet két olyan esszenciája a világnak, mint a kenyér és a só a testnek. A folyóirat közli Gyürky Katalin *Játékok és tükrök* című tanulmányát, amelyben a szerző Dosztojevskij A játékos című művének mítoszkritikai elemzésére vállalkozik.

A *Balkon* kortárs művészeti folyóirat legutóbbi, összevont számában (1999/11, 12) Tandori Dezső Ad Reinhardt (1913–1967) festőművészt idézi meg. Szegedy-Maszák Zoltán képzőművésszel *Jelentésdíjazn* címmel Hajdu István beszélget. Szegedy-Maszák munkájával a kiállításlátogató közönség legutóbb 1999 nyarán, a Múcsarnokban rendezett Perspektíva kiállításon találkozhatott, ha nem ragadt le a passzív szemlélés szintjén. Szegedy-Maszák ugyanis egy olyan virtuális teret hozott létre, amelyben a látogatók egy speciális érzékelő segítségével „behatolhattak”. A *Balkon* legutóbbi számában Marosi Ernő méltatja a székesfehérvári Csók István Galériában a múlt évig látható kiállítást, *A mi huszadik századunkat*. A „mi” Kovalovszky Márta és Kovács Péter művészettörténészeket jelent, akik a hatvanas évek eleje óta szisztematikus munkával tárták fel és állították ki a huszadik század magyar képzőművészetének legjavát, soha meg nem feledkezve a kortárs progresszív irányzatokról. A tárlat egyfajta jutalomjátékként is értelmezhető, amire a művészettörténész házaspár rá is szolgált. *Habe*

Színházi esték

Világvevő Bemutató a Bárkában

■ Két premiert is ígért Kárpáti Péter írótól a színházi műsor, mindkettőt a Bárkában, s egyetlen héten belül. A Tótféri elmaradt (tán nem készült el), a *Világvevőt* bemutatták, de késznek ez sem látszik. Érdemes lett volna dolgozni rajta. Mindenekelőtt a dramaturgnak: legalább húsz perccel hosszabb, mint amilyen érdekes. A rendező, ettől-e vagy mástól, a játék közepe táján elfárad, a terjedős szöveggel magukra maradnak a színészek, belevesznek a maguk jelenetébe, az amúgy is laza szerkezetű szöveg ettől még inkább szétesik. Mire a csecsemővel kínlódó férj magánszámán kellene mulatnunk, már lankad a figyelmünk, a poén erőtlenül toccsan a világot jelentő deszkákon. Ezzel nemcsak egy jelenetre, de végleg ellankad a nézőtér figyelmé: a keretjártékkal találkozó „hős” flittercsillámos csókja nem szól akkorát, hogy az abszurditáson nevetethetnénk. Márpedig itten finálé kell! És lőn. A színpadi világ meghosszabbításaképp daloló romák és kis purdék özönlének a nézőtérre meg a horizontfüggöny elé, dalolnak, tapsolnak, ropják, „csak úgy reng a tölgyfa padlat.” A hatás nem sokat késik: a néző ritmusra tapsol, mert átveszi a vigadók lázát – kívülről, belülről meg a saját szabadelvű parancsát, hogy csak nem fog udvariatlanul viselkedni – kisebbségekkel. Így aztán mindenki elégedett lehet: a színház, mert egy „olyan-mint-ha”-t művészi produkcióként adott el, a néző, mert ezt az izét grimaszolás nélkül lenyelte.

Az attrakció csak egy öntudatos cigány torkán akadhatna meg: rút taktikák egész sora

nyert menlevelet, amikor mulatsággá vált a putrilakó nyomorultak valósága. Valóság? Öntudat? Ugyan. Ez csak színház!

Berkes Erzsébet

Jerzy Grotowski: Színház és rituálé

Kalligram, 1999

224 oldal, 1300 forint

■ A lengyel színházi élet legtöbbet vitatott mestere, Grotowski (1933–1999) írásaiból ad válogatást a kötet, s ezeket kiegészítik a róla írt méltatások, tanításának értelmezései. Ha egységes rendszert alkotnának a Grotowski-módszer elemei, akkor nehézség nélkül lehetne akár tankönyvvé is formálni a szellemi hagyatékot. Grotowski azonban nem tanmenetből dolgozott, s bár sokat foglalkoztatta a szaksajtót, mindig hangsúlyozta, hogy a valóban tehetséges tanítványok nem igazíthatják lépteiket a tanító taposta ösvényhez. E tekintetben Sztanyiszlavszkij mester és tanítványai, Vah-tangov és Mejerhold esetére hivatkozott, valamint arra, hogy ő is a nagy orosz rendezőiskola útján indult el, de nem óhajt hozzájuk hasonló „profi” lenni.

Eredetileg színésznek tanult Krakóban, majd rendezést Moszkvában. Diplomamunkája Ionesco A székek című művének rendezése volt a Sary Színházban, s nagy felűnést keltett avantgard szellemével. Ennek köszönhető, hogy Opoleban stúdiószínházat kapott, ahol egyéni elképzelései szerint kísérletezhetett. Ezzel a „laboratórium színházzal” került Wrocławba, ahol 1968-ban színre vitette az Apokalipszis című produkciót, amely rendezői életműve csúcspontja lett. Attól fogva – mint maga nyilatkozta – többé nem a színház, hanem az élet foglalkoztatta. Voltaképp a konzum-színház ellenében, amelynek az üzemszerű szórakoztatás a feladata, ő arra

törekedett, hogy a művészi élmény elmélyüljön, ne fogasztható árucikk, hanem sorsfordító esemény legyen. A szegény színház lobogója alatt abból indult ki, hogy a társadalmi meghatározottságok minden embert álöltözékbe kényszerítenek. Viselkedési normákat, előírásokat szabnak meg, s a színház ezeket a sablonokat tükrözi. Holott minden valódi élmény ezek mögött, vagy éppen ezek ellenére hat az egyénre. A jó előadásnak nem a látszatokra, hanem a lényegre kell irányulnia. Ezért mindenekelőtt a színészeknek kell odáig eljutni, hogy az őszinte, álcátlan állapotok nyilvánvalóvá legyenek. Állandó testi-lelki gyakorlatokat írt elő együttese tagjainak, jelszóul adva: „szervezettség” és „spontaneitás” követelményét. A színházi közösség így szükségképpen megszabta az életvitelt, s Grotowski fokként eljutott odáig, hogy ne csak a színpadi megnyilvánulást, de a művészek egész világszemléletét is kivételes állapotokhoz kösse. Nézete szerint az előadás nem egyszerű szórakozás, hanem rítus kell legyen, a létezés élményét tudatosító szertartás.

Pontosan látta, hogy ez a követelmény nem szorítható egy kulturális üzem falai közé: „a színház nem olyan lényeges, hogy egész életünket neki szenteljük” – állította a '80-as években. Olaszországban, majd Californiában vezetett kurzusokat, s arra tett kísérletet, hogy az elűzetiesedett színijátász cáfolatául a kultikus szertartások élményét felmutassa. „Vissza akarunk jutni a Bábel tornya előtti időkbe” – nyilatkozta, s ez már nem színházi ügy volt, hanem a közösségteremtés szavak előtti kutatása. Módszereinek rendszerezésére ma már kutatóközpont működik Lengyelországban, részeredményeit sokan átvették, még Peter Brook is alkalmazta a rítus-hatásokat, úgy hogy elmondhatjuk: Grotowski termékenyen hatott a legü-

jabbkori színijátászra. Ezzel együtt azonban az is nyilvánvaló, hogy a színházat nem lehet rítussá varázsolni.

– kes

Hóhérok hava

■ A Katona József Színház pártoló tagjait rendszeresen tájékoztatja a színházban várható bemutatókról, utolsó levelükben márciusi premierjükrre hívják fel a figyelmet. Március 3-án pénteken mutatják be Hamvai Kornél Hóhérok hava c. darabját. Mint azt a tájékoztatóból megtudhattuk, a szerző Ascher Tamás számára írta a darabot. Eredetileg a Színművészeti főiskola egyik osztálya számára kértek a szerzőtől egy tizenkét szereplős színdarabot, mivel azonban a szerepek száma ötvenkettőre duzzadt, a darabot Ascher Tamás átvitte a Katonába. A Hóhérok hava történelmi tényeken alapul, mégsem történelmi darab. A helyszín Párizs, 1794 júliusa – Thermidor hava a forradalmi naptár szerint. A párizsi nép a vértől és a demokráciától megrészegülve egész nap az utcán nyüzög, és ujjongva nézi, hogyan hull le a fejé a tegnapi hatalmasoknak és tekintélyeseknek. Ebbe a tarkabarka, hisztérikusan lelkesült forgatagba érkezik egy derék vidéki polgár: Roch, a hóhér, akit Longwy-ból, eddigi működési helyéről Toulouse-ba helyezték át, s közben útba kell ejtenie a párizsi hivatalokat. A hivatalnokok persze nem Roch áthelyezésével foglalkoznak, hanem a napi politikai eseményekkel, és Roch – akinek egyetlen vágya, hogy végre hazamehessen a feleségéhez – hamarosan reménytelenül elvész a párizsi élet zűrzavarában.

A szerző, Hamvai Kornél 1969-ben született Budapesten, 1996-ban Bródy Sándor-díjat kapott. Körvadászat című darabjával 1997-ben megnyerte a kaposvári Csiky Gergely Színház drámapályázatát, 1998-ban Márton partjelző fázis című műve a Pest-Buda, Óbuda egyesítésének évfordulójára kiírt drámapályázat második helyezette lett.

Portugál sikerek

Egressy Zoltán darabjából félszáz előadás után film készült

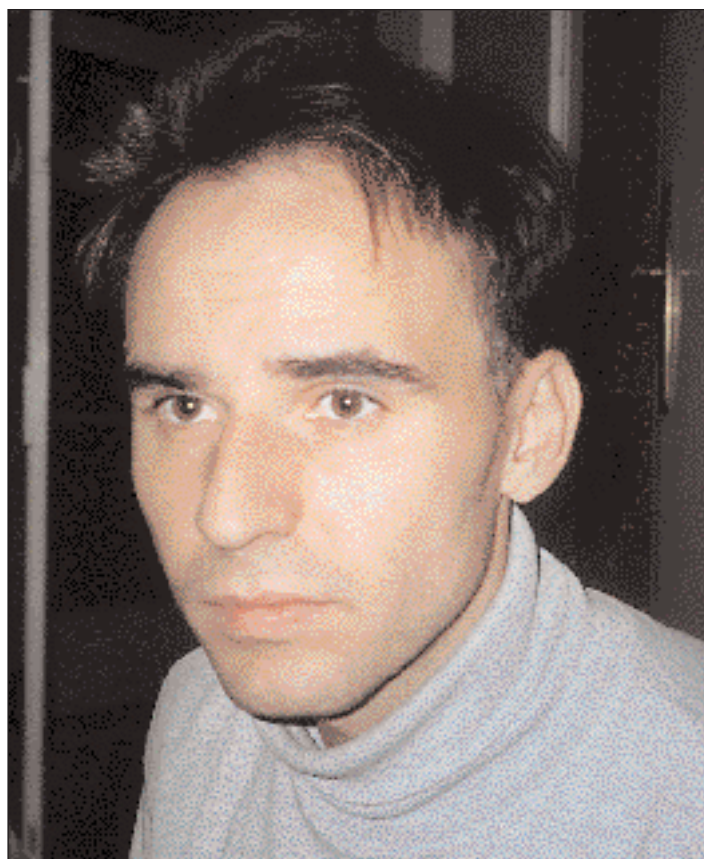
Portugál című darabját több mint egy éve játsszák nagy sikerrel a Katona József Kamra Színházában – még mindig igen nehéz rá jegyet kapni –, nemrég tartották meg az 50. előadást. A Lukáts Andorral (a darab rendezője) együtt készített forgatókönyvből elkészült a tragikomédia film változata, melyet éppen a napokban mutatnak be. Lefordították angolra, németre, lengyelre, románra, készül a cseh és a francia nyelvű változat. Az előadás vendégszerepelt Strassbourgban és Pozsonyban, Franciaországban és Csehországban is színpadra kívánják állítani. A harmincas éveik elején járó szerző három darabját (Reviczky, Portugál, Sóska, sültkrumpli) az idei Ünnepi Könyvhétre nyomtatásban is megjelentetik. Zajos közönségsiker, elismerő szakmai vélemények, a Szép Ernő-díj és kétarcú kritikai elbírálás áll mögötte. Írói indulásáról, sikereiről és terveiről szólva elmondja, hogy noha ma már ritkán ír verseket, és az írás mellett más munkát is kell keresnie, a színdarabírás, és ha ideje engedi, a műfordítás tölti be az életét.

– Korábban újságíróként dolgoztam, és egy délután a szerkesztőségben ülve unalmamban elkezdtem dialógokat írni a számítógépen Reviczky Gyula és Jászai Mari elképzelt beszélgetéseiből. Nagyon szerettem Reviczkyt, és tudtam, hogy Jászai Mari volt az ő nagy szerelme. Ez lett első darabom magja, és az akkor megírt párbeszéd benne is maradt

az elkészült munkában. Radnóti Zsuzsának mutattam meg először, aki másokkal is megismertette.

– *A Portugál című darabod két fiatal útkereséséről szól. A címben elhangzó országot magad is nagyon kedveled, portugál szakos hallgatói múltad révén, és fordításaid alapján személyes kötődéseid alakultak ki, és a darabban ez az ország, mint az el nem érhető vágy jelenik meg. Mi motivált téged abban, hogy megírd a tragikomédiát, ami vidéki, pontosabban falusi környezetben játszódik, és a falu jellegzetes figurái tablószerűen megjelennek benne?*

– Semmi nem motivált. Sajátos, vagy nem sajátos – nem tudom, vagy más hogyan dolgozik – írói „módszerem” van: nem a témát jelölöm ki elsőként, hanem színházi helyzetet keresek. Kerestem egy helyszínt, ami viszonylag zárt, a kocsmá erre pont megfelelő volt. Nem a vidékisége a darab leglényesebb eleme. Eredetileg a darab főszereplője a két fiatal, Becé és Masni volt, de az előadás során a hangsúly eltolódott, a vidéki életképre helyeződött. Az első változatban több helyszín szerepelt, és a próbák alatt az is kiderült, hogy néhány helyen még érdemes bővíteni a szöveget. Ez volt az első bemutatott darabom, nagyon sokat tanultam belőle arról, hogy mi, hogyan működik a színpadon. A darabban mindkét fiatal elvágódik valahová: a pesti értelmiségi fiú egy mediterrán országba, a vidéki kocsmáros lánya Pestre. Egyiknek sem sikerül eljutni oda, ahova szeretne.

– *Eredeti nyelvezeten szólalnak meg a figurák...*

– Ki kellett találnom egy stílust, egy nyelvezetet, ami nem megfeleltethető egyetlen nyelvjárással sem. Nem végeztem esettanulmányt semmilyen falusi kocsmában, úgyhogy különösen nagy öröm, hogy a dialógusokat és szófordulatokat élvezzi a közönség. Szerencsére, ahol csöndnek kell lennie, ott csönd van, és az előadás nem fordult át bohózatba.

– *A Portugálból elkészült film szintén a sikert jelzi.*

– Az egyik előadást látta Simó Sándor, a Hunnia vezetője, és Lukáts Andorral együtt úgy döntöttek, filmet forgatnak belőle. A film egy bakonyi kis falucskában készült, alacsony költségvetéssel, technikai és anyagi okok miatt sok minden kimaradt belőle. A társulat Becét és Csipeszt, meg a papot kivéve ugyanaz, mint a színházban.

– *Új darabodat a Sóska, sültkrumplit egymás után két színház is bemutatja. Áprilisban, a Budapesti Kamaraszínházban Sas Tamás rendezésében kerül színpadra, illetve a szatmárnémeti társulat is műsorára tűzi. Milyen környezetben játszódik a komédia?*

– A *Sóska* egy bírói öltözében játszódik, tehát zárt térben, ahol három ember, egy játékevezető és két partjelzője vannak összezárva, egymásra utalva, meccs előtt, közben és után. Komédia a műfaja, de örülnék, ha néha itt is nagy csöndek lennének...

– *Furcsa ellentmondást tapasztaltam a Portugál kapcsán: a közönség lelkes szavakkal illette, a kritikák egy része azonban nagyon elmarasztalta. Mivel magyarázod, és hogyan dolgoztad fel ezt?*

– Nem hiszem, hogy magyaráznom kellene bármit is: a kritikusok véleményénél sokkal jobban érdekel a számomra fontos embereké. Úgy gondolom, hogy egy darabnak első számú kritikája maga a bemutatás ténye: a Portugál a Katona József színházban megy. Második számú kritikája a szakmai visszhang, vagyis a rendezők, dramaturgok, színészek véleménye: Szép Ernő-díjat kaptam rá. A harmadik pedig a közönségé: nemrég megtörtént, hogy összeverekedtek egy állójegyért a színház előtt, úgyhogy nem hiszem, hogy különösebben aggodnom kellene.

Szénási Zsófia

Video

Lolita kétszer

■ Sőt, háromszor. Mert először Nabokov megírta, amelyet elolvastunk, utána Kubrick megrendezte, amit megnézhattunk – talán utána megint elolvastuk –, majd Adrian Lynch megint megrendezte – ezután megint elolvassuk? –, s lehet hogy nincs vége a sornak.

Az első film riasztó volt, mint a legtöbb Kubrick celluloid. A figurák szánandóak, visszataszítóak, és nem csak a tettük okán. Senkit nem sajnáltunk, akit elért a végzete, s talán szívünket csak a törékeny Lolita enyhítette meg valamelyest. Mégis azt lehet mondani, ördögi rendezés volt, mert ezek a szörnyek nagyon jók voltak, s lehet, hogy így volt a jó, hogy utálkozunk az emberi lélek mélységein, ha azok feketék és szeressük, ha fehérek. Nem kell sajnálkozni, hanem jó messzire eltávolodni, s hogy az egész mégis elviselhető, azaz nézhető legyen, helyenként egy kis groteszk árnyalat került a megfogalmazásba.

Telt az idő, a Lolita is megérdemelte, hogy remake készüljön belőle, átfogalmazás, felfrissítés. Jött hát Adrian Lynch, aki az érzelmek hatásos megjelenítője, kiválasztotta az egyik legérzékibb színészt, aki olyan szimpatikus, hogy még a pedofiliát is piedesztálra tudja emelni.

Ennyitől még átlátszó lenne a kép, ezért az eredeti történet és a gondolatiság, de főleg az okiság át lett költve. A kiindulópont tehát megmagyarázni, miért is szeret bele a tizenkét-tizenéves kislányba, a nimfácskába az érett író. Egy férfi, akinek valószínűleg előéletében egyetlen ilyen rendkívüli szerelem sem fordult elő. A motívum ez esetben egy kellően ki nem élt, le nem pörgött tizenéves korban megélt szerelem volt. Az akkori kislány alakja jut az író eszébe, és ez ébreszti fel rajongását. Ezt a színes film-béli írók már nem tekintjük gusztustalan figurának, sajnálni ugyan még sajnáljuk, de megértjük. Az anya gyorsan eltűnik a képről, az ő szerelmi szenvedélye nem kap akkora jelentőséget, mint az előző változatban, helyébe léphet a Lolita iránt érzett. Lolita pedig igazi gyerek marad, nem egy korán nőies külsőt öltő kiskamasz.

Ami még más, mint a nagy elődnél, hogy ott egyetlen szerelmi jelenetet sem láthatunk, még csókolózni sem mernek a kamera előtt, most pedig ...

Tény, hogy aki ezt a változatot nézi meg, nyugodtan alusssa végig az éjszakát, ilyen is van, legfeljebb hozzászól valami mondatfoszlányt, mit is kellene az ilyenekkel csinálni, és megnyugszik, hogy vele és a környezetében senkivel ilyen nem fordulhat elő.

Ebben a hiszemben kapcsolja ki a videóját.

Szibériai borbély

■ Maradjunk a hitnél.

Hogy, amit látok, az nem más, mint egy modernül megrendezett posztromantikus történet, arra a film utolsó húsz percében jöttem rá, amikor tizenkét-tizenéves mai loliták a moziban mellettem ülve zsebkezdőjükért kezdtek nyúlálni, hogy letörölhessék az arcukon patakokban dőlő könnyet. (Mi tagadás, engem is fojtogatott a kitörni készülő sírás, de ennek egész más oka volt.) Tehát őket meghatotta az, amiről azt hittem, hogy a mester – Nyikita-Mihalkov – által rendezett mestermű egy csodálatos monstre pr. Oroszországról. Dolga (néma l-lel a közepén!), hogy hitelt támasszon az orosz emberek iránt, feltárva a gyökereket, ha kell öngúnnyal, de nem nevetésséggel. Ilyenek vagyunk, és nem olyanok leszünk ...

Mert mire is gondolhat az ember a *Csalóka napfény* után, ha csak a címet olvassa? *Szibériai borbély*. Nem másra, mint a megtorlásra, a rettenetes száműzetésre, az igazságra, és egy kis romantikára, mert vélhető, hogy ennek a borbélynak azért lesz köze a szerelemhez. Hideg lesz tehát, és forróság.

Kezdjük a hideggel, ami szemmel láthatóan nem is olyan, mint mi itt a tv időjárás-jelentéseiből megtudhatjuk. A mínusz húsz-harminc egész jól elviselhető, de nem is ez a legmegkapóbb a film-ben, hanem a globalizmus. Az, hogy az ezernyolcszázas évek végén Oroszországban még a fegyőrök is beszéltek angolul. Folyékonyan. A hideghez tartozik, hogy sokáig úgy érezzük, jól beugrasztottak, mert a szibériai borbély, nem más, mint a Szibériai Borbély az univerzális fanyűvő, amelyet majd Szibériában hasznosítanak. (Zseniális területfejlesztési koncepció, bizonyos körök figyelmébe ajánlandó.) De ne essünk a mesemondás csapdájába, jön még egy csattanó, amit az éberek már a film elején kita-

lálhatnak, összekombinálhatnak, amúgy pedig nagy csalódás ez a film. Csalókás.

Oltalmazó ég

■ Az Oltalmazó ég című Paul Bowles-könyvet jó néhány éve jelentette meg az Európa Könyvkiadó.

Azután jött a film, bőrünkön éreztük a perzselő afrikai napsugarat, ruhánk alatt a homokszemeket, szívünkben pedig a sajnálatot.

Két fiatal elvesztéséről szól a film, ők azok, akik utazgatnak, cipelik magukkal teméntelen mennyiségű bőröndjeiket, s olyan szabadnak, sérthetetlennek tűnnek. Azután a férfi megbetegszik és megismerszik az igazi sivatagi élet, az arab világ cseppet sem folklorisztikus célzatú érzékelése.

Bertolucci, aki rendezte ezt a filmet, most is tobzódik és forrong. A képek túláradó érzelmekkel teltek, érzékiek és túlfűtöttek. A szerelem hatja át, annak keresése és elvesztése. Ha becsukom a szemem, és visszagondolok a filmre, akkor vörös képeket látok, mint amikor a vakító napsütésben tesszük ugyanezt.

Csakhogy ez nem egy idillikus romantikus story, itt a fonákosság, a bűn és a szenny, és az erőszak is helyet kap, csakúgy, mint a lelkekben. Annyi minden van, amivel lehetlenség elszámolni, amit csak azután írunk bele féltett – oltalmazó – naplónkba, ha már előtte egy kicsit kifényesítettük, kozmetikáztuk. Mert később, évek múlva már semmi nem lesz, ami oltalmaz, akkor már csak a keserű szembenézés marad, amire meg ugyan kinek van szüksége.

A film valamivel lágyabb lett, mint a könyv, de ez így is van rendjén. Különös élménye a filmnek, hogy Debra Winger-t és John Malkovich-ot láthatjuk, élvezhetjük jó sokáig. Mert meglehetősen hosszú ez a film. De ez sem baj. Mert a jóból ritkán árt meg a sok.

Bagota /ity edt.

Tamás Gáspár Miklóssal

beszélget Nádor Tamás

Mint ékszerésznek a gyémántcsiszolás, péknek a kenyérsütés: mestersége a filozófia. Holott öngyötrő módon talán azt szeretné, ha a bölcsélet a lélek luxusa és egyszersmind a világ kenyere volna. Nem csoda hát, ha olyan feszültség mozgatja, olyan paradox látás kényszeríti, amely nem képes beérni sem kevély előítéletekkel, sem ragacsos fogalmakkal. Benőni sosem képes fejlettségét tapogatja, vagy örök enfant terrible volna? Inkább a bölcs szabadság gyógyíthatatlan mániákusa.

– Két vaskos kötetben adta közre nemrég írásainak válogatását. Változó időkben koncentrikus köröket írt le, vagy úgy véli, azért ötről hatra jutott?

– Egy ítésként azt írta: munkásságom „színpompás szellemvasút”. Más kritikusok szerint nem érvényes az a klisé, amely szerint folyton változtatom a meggyőződésemet. Ők úgy látják: írásaimban van bizonyos egység. Persze, a szerző nem arra gondol, egységes-e az életműve, változik-e a szemlélete, hanem próbálja megírni azt, amit igaznak vél, aminek a megértésére vállalkozott. Ám ez nem jelenti azt, hogy akár csak egyről kettőre jutottam volna. A filozófia kezdettől a megalapozott tudás utópiáját kergeti, szemben a pusztá vélekedéssel. S kivált a fölvilágosodás óta, amely – a győztes hipotetikusdeduktív természettudomány eszméjét követve – szembefordult a bibliai tradícióval. Eloldozta magát az akkori közösség hitétől, meggyőződésétől, s vele szemben olyan nem antropomorf, elvont igazságmodellre keresett és próbált érvényesíteni, amelynek közvetlen beláthatósága, intuitív ereje nem érhető föl a vallás, a tradíció erejével. E küzdelem viharosan folyt Descartes-tól a huszadik század közepéig, ám akkor megtört. Főként azért, mert a fölvilágoso-

dás nem pusztán filozófiai, hanem társadalmi terv is volt. Olyan társadalom megteremtésének terve, amely megfelel az emberi természetnek. És amely különbözik attól, amit a szokás, a tradíció igazságos, jó társadalomnak tekint. Ám e terv csődöt mondott, és ma már a modern társadalom jelenkori formáját, a késő-modern kapitalizmust senki sem tekinti jónak, és azt sem hiszi, hogy megfelelné az emberi természetnek. Mindez a filozófia helyzetét gyökeresen megváltoztatta. A mai kultúrában a filozófia: foglalatosság a többi között. Jó esetben: élvezeti cikk, irodalmi műfaj, a nyelvi önkontrollnak, öntisztogatásnak és pontosságának a logika mellé rendelt fegyvere. Ez olyan fejlemény, amely megszabja azon szövegek helyét, amelyeket létrehozok. Ezt a paradoxális helyzetet folytonos öngyötréssel és önreflexióval lehet valahogy értelmessé tenni.

– Ön azok egyike, akik nem elégedtek meg a pusztá teóriával. A demokratikus ellenzékben, vagy akár gyakorló politikusként sosem nélkülözötte a tapasztalatot. Mire ment vele? S történt-e valami általa?

– Annyiban valóban nem vagyok elvont, életidegen, dogmatikus, hogy ne befolyásolnának a tények. Sőt, szegyéntenül hagyom, hogy hassanak rám a tapasztalataim. S amennyiben

ezek fényében kiderül, elgondolásaim nem helytállóak, a szokásosnál hajlamosabb vagyok elismerni, hogy tévedtem. Talán, mert politikai tapasztalatokra tehettem szert, amelyek erre is megtanítottak. Így marginális értelmiségiből olyan emberré lehettem, aki sokakat megismert, s döntenie kellett ügyekben, amelyek másokra nézve is következményekkel jártak. Kénytelen voltam fölnőtté válni, hiszen a felelősségtudatot és valamelyes előrelátást már nem nélkülözhettem. Az emancipáló és szabadságpárti eszmék, amelyeket elszigetelt kis elit sajátjainak véltem – hiszen a diktatúrában ehhez szoktam – sokakban visszahangzanak. Szerencsém, hogy írni s nyilvánosság előtt beszélni tudok. Ami arra készlet, hogy téziseimet szembesítsem a gyakorlattal. Meg arra: ne éljek vissza evvel a kiváltsággal. De hogy munkám beépül-e a magyar kultúra szövetébe, nem tudom. S ezt megítélni nem is dolgom.

– Térségünkben még legjobbjainkat is fenyegette a relativizmus veszélye. Tudhat-e már annyit a jórészt nem „egyetemi körben” érlelődött gondolkodó, hogy ne csupán magyarázzon vagy értelmezzen, de kellő felülézetből, távlatból is szemlélődjék?

– A relativizmus sajnos domináns része a jelenkori közvélekedésnek. A filozófiai posztulátumokat és a gyakorlati cselekvést összekötő legutóbbi reprezentatív gyakorlat – a szocializmus – csúfosan megbukott, ezért azokkal a kísérletekkel szemben, amelyek az elméletet össze akarják kötni a praxissal, heves elutasítás mutatkozik. Ami történetileg is, pszichológiailag is érthető.

Ám ebből nem következik, hogy helyes is. Az nem baj, ha valaki a különféle lehetőségek közt gyakorlatilag tapogatózva az erkölcsi intuíciói szerint cselekszik. Ám aki a valóság leírásakor e praxisra hivatkozik, az még nem szabadult meg az elmélettől. Legföljebb nem vallja be, hogy mi az elmélete. A rejtett elméletet nem kedvelem, mert nem teszi nyilvánossá előfeltételeit, esetleges érveit, így vitatkozni sem lehet

vele. Visszaélés tehát a tapasztalatra hivatkozás – úgy általában. Ha érvként használják: az emberek ezt vagy azt nem szeretik. Ez rendkívül visszas, hiszen valaminek a helyessége, illetve az elfogadottsága két teljesen különböző dolog. Kétszer kettő például akkor is négy, ha erről senki sem tud.

Szokás például azt mondani: tekintettel a zűrzavarra, amely Kelet-Európában uralkodik, az emberek büntetéspártiak, rendpártiak. Holott ebből csak annyi igaz, hogy rettegnek a bűnözéstől, a rendtelenségtől. Ám ez nem érv a halálbüntetés mellett.

– Sokan úgy hiszik: kivételes e térségben a helyzetünk, tehát a balkanizálódás veszélye sem fenyeget bennünket igazán. Kell-e, érdekes-e rémet a falra festeni, vagy van kibontakozási esélyünk?

– A kérdés még nem dőlt el: a régióhoz tartozó országok elindulhatnak erre is, arra is. Afelől semmi kétség, hogy Lengyelország a Nyugathoz tartozik (igaz, egy furcsa, talán idejétmúlt Nyugathoz), hiszen hatvan nyolctól a rendszerváltásig nagyon mély forradalmat vívott. Ám a többiekért – beleértve Csehországot, Szlovéniát és hazánkat is – nem tenném tűzbe a kezemet. Ezekből még éppúgy lehetnek zűrzavaros balkáni országok, mint másfelé. Hiszen bennük mindenféle gazdasági, társadalmi és kulturális hatás keveredik. Itt még folynak az irányzatok közti csaták a jól ismert eszközökkel. Ennek pedig bármilyen következménye lehet. Tény, hogy akár civilizált, szabad, nyílt nemzeti önértetű, jól kialakult állami és civil intézményekkel működő országban is meg lehet húzni időnként a csavarokat, s ezt az ilyen ország jó egészséggel túléli. Ám minálunk – és mifelénk – ahányszor erőszakszervi, gépies eszközökkel akartak rendet teremteni, anélkül, hogy a társadalom állapotán változtattak volna, csak nőtt a zűrzavar. Ismétlem tehát: még nem dőlt el a végérvényesen, hogy merre tartunk.

Tamás Gáspár Miklós:

Törzsi fogalmak I–II.

Atlantisz Könyvkiadó, 1999

834 oldal, ára: 2695 Ft

Kultúrák aranymetszése Vekerdy mester szerint

Hogyan kerül a klasszikus japán színház, a nó megalapítója, Zeami a XXI. századi magyar olvasó könyvespolcára? Mit keres itt egy titkos családi hagyaték, a mester útmutatása a nyilvánosság rivaldájában? A csodát – csodálatos módon keresi.

Harmadszor jelent meg Vekerdy Tamás: *A színészi hatás eszközei Zeami mester művei szerint* című lélektani elemzése, és úgy látszik, még nem jutott el mindenkihez, akit megérinthat. Az

első két kiadást napok alatt szétkapkodták a föltehetően nemcsak színi emberek, most pedig az ÖNKONET Kft. minden eddiginél bővebb kiadása került a könyvesboltokba. A bővítés nem szimpla aktualizálást jelent – bár az első megjelenés óta eltelt több mint negyedszázad ezt is indokolná –, hanem a tudományok, elsősorban a fiziológia, a pszichológia legújabb eredményeinek és a művészi hatáselemzés találkozásának aranymet-

széspontját, azt a pillanatot, ahol a kimondhatatlan csoda kezdődik.

A forma szerint a nó művészetébe avatja olvasóját a szerző, abba a titkos, kultikus életformába, amelyben a tökéletes színészi jellem formálódik. Ám ennek megértéséhez és élvezetéhez tágra nyitja a jellegzetesen keleti kultúrát, amelyben minden művészi és vallási élmény egyetlen célt szolgál: a kízó éntől szabadulást. Szemben az európai hagyománnyal, amely az ént keresi minden életjelenségben. A kettő párhuzamai feszült szellemi élményt kínálnak azoknak, akik a világ és az ember

megismerésében elfogadják az eltérő utakat.

Ezért nemcsak színházi emberek bibliája az, amit a reneszánsz korban aszkéta életet élő Zeami ránk hagyományozott. Hanem mindenki épülésére szolgál, aki hatni akar másokra: tanár a katedráról, PR-manager a reklámmal.

A szerző – szándéka szerint – néhány fiziológiai észrevételt fűz a színház ősi és mai pszichológiájához. Eközben világképet épít. Azt mutatja meg rajzokkal, képekkel, drámaszövegekkel, hogy mindenkinek van a szíve közepén egy kicsi isteni lény.

Szikora Katalin

Most kelt egybe az amerikai AOL és a Time Warner: a hozomány összesen (állítólag) 160 milliárd dollár volt – a menyasszonytancot nem számítva – de ezt ne firtassuk: az Androméda kód fölfoghatóbb számunkra, mint ez az összeg. A Time Warner szórakoztatóipari multi, arról fogok beszélni, nem a művészetéről, bár a szórakoztatóipar kvázi-művészet. Esztétikai elemeket hordoz, de hagyományos esztétikai rendszerekkel nem írható le.

Vagyis logikus, ha én a KÖNYVHÉT-ben a képernyő rejtelméről írok. Nem árt, ha hozzászokik a ma még mániákusan olvasó ember is: több kép lesz a jövőben, mint betű.

Kórházban voltam és este kőnomban kiültem a társalgóba tévét nézni. A tévé őskori darab volt: fekete-fehér, a képernyő torzított, a mikrofon még inkább; a sztori követhetetlen volt, de nem úgy a földolgozás. Csupaszon állt előttem a latin-amerikai szappanoperák képi mondattana. Egyetlen díszlet, a lehető legolcsóbb, ugyanabban a műteremben elfért valamennyi falrészlet, ami előtt forgattak. Falrészlet – ne tessék elfelejteni – nem szobarészlet! Közeli közelit követett, egy-egy félközeli vagy kistávól is nagy élményszámba ment. Például szupernő és szépfiú beszélget egy presszóasztal két oldalán. Egyetlen kistotalban látjuk az asztalt, ennyi elég, hogy a néző tájékozódjon: ezután asztal lejátszott, ki a díszletből (való-

színűleg egy másik díszletbe)! Ettől kezdve a két hősről csak nagy-közeli-ben látjuk. Ajkuk vonaglik, arcuk eltorzul, szemük félpercenként könnybe lábad, ahogy azt a latin-amerikai színjátszótechnika megköveteli. (Magyar néző elalél.) Ha valaki azt gondolja, hogy a fiú s a lány két, egymással szemben álló székben ül, és a kamera egyszer az egyiket veszi jobbról bal-

tin-amerikai érzelmektől, és a néző (a magyar) azt hiszi, lát valamit.

Ezekben a „műalkotásokban” tessék csak megfigyelni, nincs cselekmény. A bonyolult történet csak dialógusokban jelenik meg: a színészek elmondják. A cselekményhez ugyanis minimum kistávól kellene, amiben a színész megmozdulhat, esetleg le kéne emelni a kamerát a sta-

natkozások nélkül: gőzöm sem volt róla, miről szól a történet.

Ellenpélda: Vészhelyzet. Ezt se értettem, annyi előnyöm volt, hogy a szereplőket ismerem. Nem a mese lendületes (lehet persze az is, én egy szót sem értettem, de a Vészhelyzetnek mindig van tétje: az emberélet.) De a kamera szinte egy másodpercre sem áll meg. Közeli akkor van, ha egy mondat vagy színészi mimika nagyon hangsúlyos, és akkor is a háttérből indul, valaki jön a folyosón, benyit, elmegy a másik színész mellett, akinek az arcán egy másodpercre megáll a kamera, és már ezzel a színésszel mozdulunk tovább az ellenkező irányba. A gép egy századmásodperccel sem időzik hosszabban egy ponton, mint amennyire muszáj, már vágunk, élesen vagy áttűnéssel vagy egy blank közbeiktatásával. N.b.: ez is egyetlen díszletben játszódik, de az profi módon meg van csinálva. Hogy a Vészhelyzet az amerikai társadalom keresztmetszetét is megpróbálja bemutatni, a gazdasági, etnikai, szexuális problémáktól a betegbiztosítás, betegellátás összes anomáliájáig, arról nem beszélek, a kórházi médium-technika nem adott alkalmat rá, hogy megértssem, miről szól a mese.

Mondanivalómat csak a képi ábrázolás mondattanára korlátoztam, amit a jövő évtizedekben nem árt megtanulnunk, ha meg akarjuk különböztetni a képernyő Courts-Mahlerét a képernyő Dosztojevszkijétől.

Kertész Ákos A filmnyelv szintaktikája

ra, aztán a másikat balról jobbra – téved. Ilyen bonyolult blick-richtung (nézési irány)-technika Mexikóban ismeretlen. Mindkét színész ugyanabba a székbe ül (csak nem világítunk kétszer?!), a százas telével az arca fókuszálunk, háttér elmosódik, senki nem vesz észre semmit. A dialógus fölveteléhez természetesen csak egy-egy színész kell (egy gázi megspórolva!), az asszisztens bemondja a távol levő színész szövegét, aztán úgyis utószinkron jön. A színész tekintete ettől olyan üres, mint a fagyott pocsolva: nincs partnere, akinek a szemébe nézzen. Sebaj, jönnek a szemcsöppek, a színész kétpercenként elbőgi magát a mély la-

tívról, kocsizás, svenk, plánozás vágással, vagy belső plánok az élesség változtatásával, varióval; látóság változtatása, nyitás, zárás... – mindehhez világítani is kellene, sőt, a háttérrel is meg kellene csinálni, erre se pénz, se idő. Vagyis a legbonyolultabb cselekményből se lát a nagyérdemű semmit, csak bűn rossz színészek nyögnek, hörögnek, sóhajtoznak, bögnek, és ordítanak nagyközeli-ben. Ez ugyanis olcsó. A magyar csatornák nyilván ezért veszik. Hogy milyen káros, milyen hazug és ízlésromboló, arról már írtam, azt nem ismétlem meg. Csak a képi ábrázolás mondatairól beszélek, a rossz és olcsó mondat-szerkezetekről szemantikai vo-

Egy keresztesvitéz a baloldaltól

Bezzeg nem tartanánk ott, ahol tartunk, ha a baloldaliak (kultúrában és politikában) általában olyanok lettek volna, vagy lennének manapság, mint Illés László, akinek most *Üzenet Thermopüléből* címmel jelent meg tanulmánykötete az Argumentumnál, s aki tiszteletet parancsolóan, de érzelmileg is föl-kavaró módon küzd valami olyanféle baloldali eszmény fölmutatásáért, amely még azok számára is imponáló (és talán vonzó) lehet, akik számára a baloldaliság nem eleve adott, vagy éppenséggel vállalhatatlanul kompromittáló kategória. A kötet beszédes címe nemcsak a létfontosságú szoros védőinek heroizmusát jelképezi, de óhatatlanul azt is, hogy Thermopülénél már csak háromszázan, vagyis maroknyian voltak, akik kitartottak. Illés László könyve olyan szellemi gesztus, amely e maroknyi csapatnak a rendszerváltás óta felmutatott teljesítményéből is kiragyo- g – hogy miért s mivel, azt próbálom, a bőség zavarával küszködve, elmondani a továbbiakban. Kezdem talán az- zal, ami nincs ebben a kötet- ben: nincs benne a viselhetet- len mundér mindenáron való védelme. Illés László képes volt valóban, a dolgok mélységéig lehatoló módon szembenézni a múltunkkal, beleértve ebbe nemcsak a magyar történelem szocializmus címszó alatt nyil- vántartott szakaszát, de az oroszországit is. Szembenéz ve- le és keményen, könyörtelen tisztánlátással szögezi le, hogy nincs mi után sóvárogni: „Het- ven év és negyven év) azt bizo- nyították, hogy a munkásosz- tály nevében csak katasztrófák árán lehet kivenni a hatalmat a polgárság kezéből.” Nem táplál

illúziókat: „Az intézményes szocializmus csupán múló epi- zód volt a világtörténelem fo- lyamatában”. Felhívnom a fi- gyelmet az „intézményes” jelzőre, ez tudnillik a kulcsszó. Illés nemcsak elvben, deklaráci- óként ismeri el fentieket, kutatóként azt is tudja, hogy a konkrétumok többet érnek, mert hitelesítő erővel bírnak. Tehát: „... a kommunizmus ví- ziója nevében megvalósult itt (t.i. a Szovjetunióban – Ny. A.) a legszörnyűbb Thermidor és restaurálódott egy vörösre má- zolt ellenforradalom” – írja egy 1937-es ügy kapcsán. Továbbá: egyetértőleg idézi, pontosab- ban szólva felfedezi a mai ma- gyar olvasó számára egy (hol Ernst, hol Hans keresztnévvél emlegetett) Engelberg nevű né- met történész sorait, aki azt mondja: „A szocializmus nem bukott meg, mivel igazából még meg sem valósult”. Utólag kiemelnék egy szót: „még”, mondja Engelberg (és Illés), amely szócskában benne rejlik a mi negyven évünkről el- mondható legmegsemmisítőbb bírálat. És még ennél is konkré- tebb formában, most már Illés László közvetlen szakterüle- téről, az irodalomból véve a példát, álljon itt még egy idézet arra nézvést, hogy sok egyéb mellett mi az, amit szerzőnk nem vállal fel, mint hagyó- mányt, nem próbál szőnyeg alá söpörni, tagadni, eufemisztiku- san átmázolni vagy kimagya- rázni. „A számonkérés éles lég- körében megvilágosodik az a mesterségesen kialakított és szí- tott hisztéria, az a beteges féle- lem és rettegés, az a paranoia határát átlépő gyanakvás, rágal- mazások és denunciaciók és ön- kritikának nevezett marcangoló önmegalázás, azaz >>forradal-

mi éberségnek<< becézett ma- gatartás, amely előtt mindenki gyanússá vált, amelyben a há- zastársak följelentették egy- mást, ahol évtizedes barátságok váltak semmivé...” A Szovjet- unióban élő német kommunis- ta emigráns írók 1936-os taggyűlését jellemzi így, de a felforrósodó stílus, a hang át- éltsége, a leírás empátiája (is) érzékelteti, hogy a szerző ezt személyesen, az ötvenes-hatva- nas évek hazai légköréből jól ismeri. Nos, hát ez az a fajta bal- oldaliság, amelynek van erköl- csi alapja és gondolati muníció- ja ahhoz, hogy teljes vértet- telen álljon ki a szociális eszme védelmében. Illés László arról beszél, hogy a posztmodern irodalomelmélettől a liberális pénzpolitikáig, ki nyíltabban, ki áttételeken át, tehát rejtetten, ki cinikusan, ki megideologizál- va, a rendszerváltás óta a szoci- ális gondolatot támadják és mindennél inkább ezt. Nevez- zék bár modernitásnak, vagy globalizációnak, igazából min- dig arról van szó, hogy „egy szociálisan szolidáris társada- lom képzetének széthullásával mind az életvitelben, mind a kultúrában újra alulra kerülnek azok, akik ezer éven át és az el- múlt negyven évben is a társa- dalmi piramis alján helyezked- tek el, akik közül én is származ- tam, akiknek az életét megél- tem...” Szándékosan felejtet- tem ott az idézet végén a két szemérmesen személyes fél- mondatot, mert hozzátartozik Illés portréjához, hogy mindig arról beszél, amit ismer, amit átélt. S hogy mennyire nyitott minden iránt, ami a szociális gondolat érdekében szól, jöjjön bárhonnét, jelezheti az az esszé is, melyben ő, a baloldali em- ber, a korai szocialista iroda- lom avantgárd szárnyának leg- kiválóbb kutatója „fedez fel” a magyar közvélemény számára azokat a pápai enciklikákat, s a bennük foglalt tanításokat, amelyek (olykor ránk pirító módon) szintén a társadalmi szolidaritásra, a szociális gon- dolat fontosságára figyelmez- tettek. Illés nyitottsága a visszajá- ról nézve nem más, mint el- utasítása mindenfajta szemel-

lenzősségek és fanatizmus- nak, még akkor is – és ebben ő megint ritka kivétel! – ha azok- nál tapasztal ilyesmit, akiket tisztel, akiknek életművét ku- tatja, feltárja, és körmeszakadtá- ig védi az igaztalan támadások- kal szemben. Olyan ember nyilvánul meg itt, aki talán al- katilag képtelen arra, hogy ne legyen objektív. Lukács György munkásságáért például kevesen harcoltak vonzóbb módszerek- kel, mint Illés, de azért azt, hogy a realizmus teoretikusai- nak szemlélete az avantgárd el- leni harcban olykor „fetisziz- musba csapott át”, éppen ő ál- lapítja meg, mint ahogy azt sem próbálja eltagadni, amikor Lukács vádolta meg „a trockis- tákat”, hogy fel óhajtották olda- ni a pártot a népfront „kásájá- ban”. Aki ezt is dokumentálja, annak inkább elhisszük, amit a mérleg másik serpenyőjében helyez el. S el ne feledjem: ez a higgadt és igazságosan fogal- mazó kötet tárgyyszerű szenzá- ciókat is tartalmaz: egy kutatói csoport tagjaként szerzőnk be- pillantást nyerhetett a KGB- nek a szovjetunióbeli magyar írói emigrációval kapcsolatos aktáiba. Iszonyatos a kép, melyet élénk tár és megint lefegy- verző a tárgyilagossága: nem- csak az erőszakszervezetet vá- dolja, azt is leszögezi, hogy „az emigráns magyarok kereszttül- kasul egymást jelentették fel és gyanúsították meg életveszélyt jelentő rágalmaikkal”. Egy szó mint száz: rég nem volt a ke- zemben olyan kötet, amely ennyire felkavart (és a legtöbb esetben) maga mellé is állított. Illés László thermopülei habi- tusa ismét arra emlékezteti az embert, hogy a baloldal egy- szersmind a szív felőli oldal is...

Illés László:

Üzenet Thermopüléből
Argumentum Kiadó, Bp.
1999., 279 oldal, 1200 Ft

Nádra Valéria

– Ha nem Ön volna Orbán Ottó, olvasná-e Orbán Ottó műveit?

– Léha kérdésre léha válasz: hát persze, szeretek jó műveket olvasni. Valójában egy ilyen kérdésre nem tudok mit felelni. Valakinek lenni börtön és szabadság. Engem legalább öt évtizede foglalkoztat költőként az a tény, hogy az vagyok, aki: adott történelmi, társadalmi, nyelvi adottságokkal meghatározott emberi lény. Kötöttségeim nélkül én nem vagyok én, nem vagyok költő. Regényalakként el tudok képzelni francia pénzembert, argentin földbirtokost, magamat nem tudom a helyükbe képzelni, fogalmam sincs arról, hogy mit tennék, ha én ők volnék. Lehet, hogy fűtyülnék a költészetre, különösképp a magyarra? Mindarra, ami értelmet ad az életnek? Ebbe belemondolni sem érdemes.

– *Fiatalkori verseiből, melyekben – idézem – „ontottam a képeket, mint egy bedobós automata”, tragikus beállítottságúnak s csak a kozmikus távlatokért bevülő költőnek ismertük meg. Vajon hogyan, mitől, mikor ért meg Önben a felismerés, hogy ironikusnak, szellemesnek, játékosnak, a nyelvben tobzódónak lenni nemcsak nem bűn, de kifejezetten az Ön igazi alkotását segíti kibontakozni?*

– Ez cyranói helyzet: ... magamat kigúnyolom, ha kell... „Az a fiatalember, aki ontotta a képeket”. Vas István jellemzése szerint... „egy hű de tehetséges torzonborz” ifjú volt. Nekem, aki a fiatalember fölőseleit akartam lefaragni, a túlzásai szűrtak szemet, és csak érettebb fővel láttam be, hogy első kötetem verseiben a legnagyobb túlzás maga a kirobanó fiatalság, s hogy a versek szerzőjét, ezt a képekben tobzó fiatalembert bizonyos értelemben az érett költő mesterének kell tekintenem. Abban mindenképpen, hogy minden későbbi alak- és hangváltásomnak ott az előképe; a fiatalág ösztönösen tudta azt, amit a felnőtt később csak tudatosított, hogy éppen ez a sokféleség az én igazi énem. Ez a tudatosulás nem köthető tehát egy pillanathoz, versről versre, kötetről kötetre érlelődött bennem, inkább sejtelemként, mint megfogalmazható programként,

Írófaggató

– Egy árva sorát sem olvastam! – kiáltott fel idegesen a látogató.
– Akkor honnét tudja, hogy nem tetszik, amit írtam?
– Ugyan, hát nem elég az, amit a többiektől olvastam? – legyintett a jövevény.
– Egyébként, tudja mit? Elhiszem becsületszavára. Mondja meg maga: jók a versei?”

(Bulgakov: *A Mester és Margarita*)

m e g k é r d e z t e

míg a kabátomból lisztes képű bohócként húzkoztam elő a trombitákat: „van másik!”...

– *Egy régi esszéjében szerepel az önmeghatározás, mely szerint Orbán Ottó: „ádáz szemtanú”. Gondolom, ez nemcsak visszafelé, a gyerekejjel átélt háborús iszonyatokra meg a rákövetkező pártállami évtizedekre érvényes. A szemtanú, ha történetesen költő, mitől, miért és hogyan „ádáz”, ha a jelennel foglalkozik?*

– Ádáz, mert pontos. Ádáz módon tényszerű. Ragaszkodik ahhoz, amit a saját szemével lát. Ez ugyan inkább riporterri érénynek tetszik, mint költőnek, de bizonyos fajta versnek is érénye lehet ez. Nekem fontos, hogy mindent úgy jegyezsek le, ahogy történt. Válogatott verseim köteté kordokumentum, családregény és önéletrajz keveréke versekben. Az ádáz szemtanú műve...

– *„Történyék bármi odakint, belül szabad leszek” – ezt a rendszerváltás utáni hecckampányok idején írta, amikor a szemére vetették, hogy nem volt eléggé látványosan ellenálló. „Barátaim és volt barátaim a hatalom szédületében” – ez meg egy másik akkori verséből való. Mivel Ön most is „csak” író, belül azzal szemben is megőrizte a szabadságát, ami ma megkísérthető. De mi a titka annak, hogy erre folyamatosan képes?*

– Gondolom az, hogy van jellemem. Még van bennem elég egészséges gyanú, akár magammal szemben is. Nem akarok megrohadni sem pénztől, sem hatalomtól. Jól akarom érezni magamat a bőrömben, ez az én szegényes luxusom, ami – ha jobban meggondoljuk – nem is olyan kis igény.

– *Egy régi prózájában olvastam: „Családunk címere: szegénynek lenni”. (Utóbbi két szó egyik verseskötetének is a címe). Ugyanakkor köztudomású, hogy egyike a legtöbbet dolgozó íróknak, mintha kifejezetten a munkaterápia híve lenne. Haad legyenek álnaív: a rengeteg munka és a szegénység miként fér össze?*

– Gyanítom, Ön sem gondolja komolyan azt, hogy Magyarországon az szorgalmas író meggazdagszik. A „szegénynek lenni” fölcsóválása különben sem a konkrét anyagiakra vonatkozik,

hanem a magatartásunkra, hogy ne álljunk át a másik oldalra, ne áruljuk el azokat, akiket Dosztovszkij megaláztaknak és megszomorítottaknak nevez. A sok munka meg természet kérdése. Én, ha egy-két napig nem végzek valami értelmesnek mondható munkát, egyszerűen fuldokolni kezdek a fölőselegesség érzetétől. Ezen még az sem enyhít, hogy lassan egy polcot megtöltenek megjelent köteteim.

– *Az utóbbi évtizedek (számomra legalábbis) legszebb hazafias versét Ön írta meg A magyar népdalhoz címmel. Vajon ez az opusz valamiféle nemes bosszú volt a Nappali hold (és más hasonló elmeművek) kirekesztő tendenciája ellen?*

– Ezt a verset én nem hazafias versnek írtam, hanem egy versnek, ami kikíváncsított belőlem. „Bosszúból” végképp nem írhatam volna arról, amit Bartók közhelyé koptatott fordulatával ma az újságnyelv is tiszta forrásnak nevez. Merthogy ennek ellenére ez a forrásvíz csakugyan tiszta, ezt tilos sanda gyűlölettel vagy viszontgyűlölettel bemocskolni. Én épp azt akartam megírni, hogy ez a forrás egy budapesti születésű, úgynevezett városi költőnek ugyanolyan fontos lehet, mint falun született pályatársának. Ha ez a gondolat hazafias színezetet kapott, az a körülményeknek köszönhető, és az ilyen értelmű hazafiságot egy csöppet sem gondolom ódivatúnak vagy épp fölőselegessnek.

– *Távolodik az odakint, közeli az itt bent” – olvasom megrendítő, Sorok a porban című versében. Ez, amit idéztem, csak (akkor még gyógyíthatatlannak vélt) betegségével függ össze, vagy Orbán Ottó az új évezred küszöbén tényleg „másképp lát mondhatni mindent”?*

– A Sorok a porban a betegségem mélyén keletkezett, amikor a vesztés biztos tudatában álltam ki a nálam sokszorosan erősebb ellenféllel szemben, és éppen ezért minden belső erőtartalomomat mozgósítanom kellett: Ennek az állapotnak a jegyeit hordja magán a szöveg. Nem gondoltam – itt és ekkor – a közelgő új évezredre: a következő hétre gondoltam, a kö-

Orbán Ottót

vetkező hét embert próbáló feladataira, például, hogy csönget a postás, és nekem el kell érnem az előszobájtóig, hogy ki tudjam nyitni – a betegségnek megvan a maga sajátos távlatai. Mindazonáltal az, ahogy a világot láttam, a lényegét tekintve nem változott, a „minden” itt saját magamra, az ekkor sejtethető jövőmre vonatkozik.

– *Újra és újra kiderül, hogy sodró lendületű, sok fénytörésben játszó, izgalmas prózát is tud írni. Legutóbb gyógyulásának krónikája az És-ben győzött meg erről. Kötetiben szét-szórva már olvashatók egy lehetséges emlékirat némely részletei. Tervezi-e, hogy egyszer megírja az egészet, egyben, folyamatosan?*

– Azt hiszem, hogy ez a valószínűleg soha el nem készülő önéletrajz az írói becsülvagy ábrándképe marad, holott sok éve gyűjtöm hozzá a dokumentumanyagot, folyóiratokat, lapokat, leveleket. Egyvalamit nem sikerült összegyűjtenem, az elszántságot, hogy nekifogjak egy ilyen hosszú távú vállalkozásnak. Regényterjedelmű prózához különleges indíttatás kell, ilyen egy volt eddigi írói életemben: *India*. Ahogy verseskötetemben, ebben a könyvemben is sok önéletrajzi részlet található: lehet, hogy az igazi önéletrajzom ezek összeolvasásából fog kikerekedni. Emellett szól az is, hogy a verseimből kiolvasható önéletrajz noha szaggatott, nem töredékes – a versek sora folyamatosan rakja ki egy élet képeit a gyerekkortól a mai napig, és prózaszerűbben teszi ezt, mint a költői életművek többsége. Mindez persze sovány vigasz. Meg kéne írni: „egyben, folyamatosan”, tudom, a fene egye meg!

– *Közelműltben megjelent, Lakik a házunkban egy költő című kötet után milyen írói tervek foglalkoztatják?*

– A műtéteim körüli dolgokról befejeztem egy tizenöt versből álló ciklust. *Tudósítás a kés alól* címmel. Remélem, ezt a témát nem kell sietősen folytatnom. Verseket szeretnék írni, ahogy jön, szabadon, szoros munkaterv nélkül. Időközben még ki is tavaszodhat. Majd meglátjuk...

De Sade márki újítása, avagy a rémség szépsége

Antall István, műsorvezető: – A valószínűség kegyetlen, vagy aki leírja? Gyógyírja-e a léleknek a dolgok kimondása, mi több, átélése?

Földényi F. László: – Állandóan visszatérő kérdés, hogy a fokozódó agresszivitás és a művészet egyeztethető-e egymással? Hogyha megnézzük a régi korok művészetét, kegyetlenség bőven volt ott is, sőt ha úgy tetszik, kifejezettek szadista jelenekek tömegét lehetne felsorolni. Akár az Oidipusz királyra is gondolhatok, ahol nemcsak kegyetlen történetről van szó, hanem időnként nagyon kegyetlen szituációkat ír le a szerző. Gondolok a középkori képzőművészetre, ahol, ha megnézzük, olyan pokol-jelenetek vannak ábrázolva, amelyeket a mai pornográf képzőművészet sem tudna felülmúlni. Van például egy fametszet az idősebb Bruegheltől, Hóhérok munka közben, ez egy borzalmas jelenet, nem hiszem, hogy bármelyik múzeum hajlandó lenne ezt ma kiállítani, mert az embernek émelyegni kezd tőle a gyomra. A nagy váltás szerintem ott következik be, hogy ez a kegyetlenség beépül-e egy másfajta összefüggésbe vagy sem. Az egyik legkegyetlenebb történet, amely egész kultúránk alapjául szolgál: a keresztre feszítés. Krisztus keresztrefeszítését a képzőművészetben rendszerint úgy ábrázolják, mint egy történetet, ahol a kegyetlenség csupán egy mozzanat, amit megelőz egy egészen más jellegű életpálya, és amit aztán a megváltás,

a feltámadás követ. Vannak festők, például Grünewald, akinél a keresztrefeszítés oly mértékű borzalommal van ábrázolva, hogy az emberben fölmerül a kérdés: lehet, hogy ezt a keresztrefeszítést már nem követi feltámadás. Vagy ugyanígy, Holbeinnek van egy Halott Krisztus-a, ez volt Dosztojevszkij kedvenc festménye, itt szinte biztos, hogy ez a Krisztus, aki így van megfestve, nem fog feltámadni. De azért ezek kivételek. Váltás szerintem ott következik be, ahol ezt a krisztusi történetet úgy ábrázolják rendszeresen és sorozatban, nagy tömegben, hogy itt már valóban semmiféle transzcendencia nem képzelhető el, tehát a keresztrefeszítés egy öncélú és végső mozzanat egy élettörténetben. Ez véleményem szerint úgy a 18. század vége felé következik be, épp akkor, amikor de Sade márki megjelenik. Elvész mindenféle transzcendencia, nincs hová beépülnie ennek a kegyetlen történetnek, s abban a pillanatban a kegyetlenség átalakul szadizmussá.

Jósvai Lidia: – *Milyen funkciót tölthet be a brutalitásnak az ilyen fokú ábrázolása?*

F. F. L.: – Van például a Marquis de Sade-féle hozzáállás, aki ebből a kegyetlenségből, ebből a szadizmusból, ugye az ő nevéből ered a szadizmus szó, egy újfajta univerzumot próbál fölvázolni. Ez abszolút negatív univerzum. Azt mondja, hogy van Isten, de ez gonosz Isten, kifejezetten emberellenes Is-

ten, tehát az egész létezés, úgy ahogy van, az ember ellen fordul, emiatt az ember csak úgy tehet eleget a rendeltetésének, hogyha aláveti magát ennek az egyetemes kegyetlenségnek, s ő maga is ilyené válik. Ugyanebben a korban, a romantika idején egyes szerzők szintén nagyon sötét jeleneteket mutatnak be, például Heinrich von Kleist, akinek a Pentheszilea című tragédiájában egy emberevésnek lehetünk a szemtanúi, a kortársak kellően gyűlölték is ezt a jelenetet. Egy szerelmi gyilkosságról van szó. Pentheszilea királynő fölfalja szerelmét, Akhilleusz, egyszerűen azt a régi szólásmondást: „úgy szeretlek, majd megeszlek” a szó tetteges értelmében is beteljesíti. Itt egy kegyetlen jelenetről van szó, de ez a kegyetlenség ugyanakkor a szeretettel társul. Tehát Kleist egy szadiztikus jelenetet egy újfajta transzcendencia elérésében alkalmaz. Mint ha itt valami új, még ismeretlen jövő körvonalazódna.

J. L.: – *Ez nála irodalmi hitvallás is volt, ha nevezhetjük így, hogy le kell rombolni a szövegstruktúráját és újat kell építeni?*

F. F. L.: – Lehet létrehozni műveket úgy, hogy mindenfajta hagyományos kánonnal szembeszegülünk. Ilyen volt de Sade, s ilyen Kleist. Nem véletlen egyébként, hogy a 20. században a szürrealisták, akik mindent rombolnak, tehát rombolva építkeznek, épp Sade-hoz nyúlnak vissza, tehát épp ezt a fajta kegyetlen, minden illúziótól mentes

irodalmat tekintik kiinduló pontnak, mint ami alkalmas esetleg egy gyökeresen új világ fölvázolására. Az irodalom fekete, sötét oldalának a rehabilitását végzik el.

J. L.: – *A kegyetlenség kutatásakor mi derül ki az emberi lélekről?*

F. F. L.: – Sade márki nagy újítása az volt, hogy bemutatja, bármi lehetséges, hogy az emberből bármi kihozható. A 20. században a szürrealisták ezt próbálják folytatni, tehát nem tudni, az emberben mik rejlenek, és a legjobból is előbújhat az ördög, és az ördögben is esetleg benne van egy szent. De ahhoz, hogy ezt el lehessen dönteni, le kell rombolni mind a jónak, mind a rossznak a hagyományos fogalmát, és szinte a nulláról kell elindulni, amikor még nem tudjuk, hogy mi az, hogy jó, mi az, hogy rossz. Georges Bataille-nak van egy rendkívül érdekes könyve, egy antológia, az Erosz könyvei, amelyben az erotikát és a kegyetlenséget vizsgálja, ennek a kettőnek az összefüggését az egész művészettörténeten keresztül, és eljut oda a végén, hogy tulajdonképpen az erotika, ami az európai kultúrában úgymond egy szép téma – borzalmas, ha megvizsgáljuk, nagyon sok fájdalom rejlik a mélyén. Bataille azt a végkövetkeztetést vonja le, hogy a kegyetlenségben, amikor az ember olyan mélyre süllyed, aminél mélyebbre már nem süllyedhet, akkor hirtelen megnyílik egy új távlat előtte, egyfajta negatív univerzum, ami szintén ad lehetőséget a beteljesülésre.

– *Jovica Acin: Sade apokalipszise, az az vázlatok az isteni márkiról. Radics Viktória, a kötet fordítójának írása.*

Könyvének bevezetőjében Jovica Acin azt írja, hogy esszéistikus kísérlete Sade márki iránti szeretetének tanújele. E bonyolult nyelvezetű könyvet fordítva és közben Sade pokoli műveibe is bele-belepislantva, felmerült bennem a kérdés, hogy lehet-e szeretni a márkit. És hogyan? Könyörtelenül rettenetes az, amit az emberi lényről kimutat. Precíz, következetes, tárgyilagos írásmódjával bebizonyítja, hogy olyan vágyak és érzések lakoznak a szívünkben, vagyis ott, ahol test és lélek egy, amelyek nem ismernek sem Istent, sem embert. Sade pontosan kimutatja, hogy csupaszon milyenek vagyunk. Nem meztelenül, ami, ha ketten látják egymást, erotikus és vonzó, hanem ma-

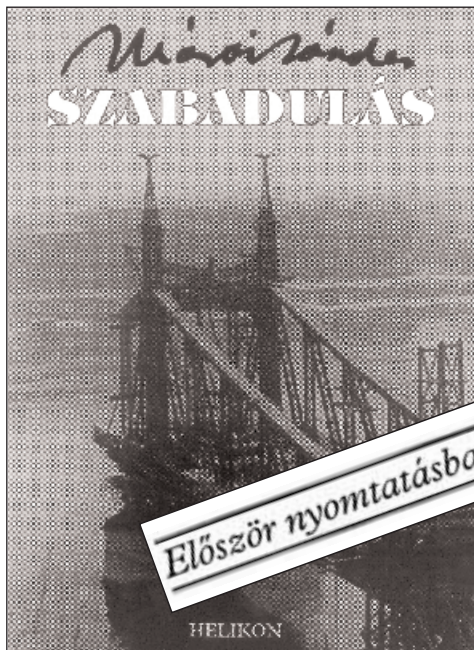
gányosan és csupaszon. Sade-nál nincs másik ember, hanem csak bábok, képzelet-rángatta marionettek. Amit leír, az két egymást tükröző arc között sosem következhet be, hanem csak az irdatlan magányban vagy ott, ahol a többiek nincsenek emberszámba véve. Sade márki életének huszonnyolc évét különböző börtönökben töltötte. Műve a teljesen kiszolgáltatott egy szál ember tömlöcmélyi vad látomása és egyúttal elszámolás az emberi társadalommal. Sade maximálisan tudatos író volt, akitől mindent elvehettek, csak a gondolkodásmódját nem. A tönkremenetelre ítélt ember a műveivel bebizonyítja, legalább önmagának, hogy többet merészel tudni és a zárka homályában is mélyebbre és tisztábban lát, mint a királyért vagy a forradalomért, Napóleonért rajongó

ködös agyú képmutatók. Ezért lehet tisztelni a márkit. A bátorságáért, a kitartásáért. A tudatosságáért. Ahogyan az őrjöngéssel szembenézett. A következetességéért, amellyel vállalta felismeréseit. Szembentűnik azonban a belgrádi esszéíró, Jovica Acin különös következetessége is. Mielőtt ugyanis átrágtatna volna magát Sade több ezer oldalas opuszán, írt egy könyvet a lágerirodalomról. Elolvasta a Holocauststról és a Gulágról szóló emlékezők tömkelegét, több világnyelven. Irodalomként, megérlelt emberi tapasztalatként vette számba a műveket, melyek a szadizmusnál nem kevésbé borzasztó dolgokról, a nyílt színen tomboló tébolyról tanúskodnak. A Hamujóslás címet adta ennek a könyvnek. Azt akarta megtudni, hogy mit ígérnek még az auschwitzi és szibériai csontok. Egy

helyütt azt írta, hogy életre szólóan beleszeretett az egyik, emlékezőben megörökített szép zsidó nőbe, aki a lágerbe érkezve vetkező mozdulatokkal elcsábította, majd megtámadta a náci őrköt. A Szépség és Erosz egy percre diadalmaskodott. Aztán megölték. Sade márki a művében nem engedte meg az ilyen kivételes pillanatokat. Épp ezzel intéz kihívást Istenhez, emberhez. A sokat túrt mártírra gondolok, aki képzeletben mérszárolt, ám elvesztettnek hitt kéziratit megsiratta. Azt akarta, hogy jeltesen sirba temessék, és vesszen ki az emberek emlékezetéből. Azt hiszem, igaz van Jovica Acinnak. Ha mind-ebbe belegendolunk és el tudjuk viselni az ellentmondásokat, lehet szeretni azt a szép, névtelen zsidónőt, csakúgy, mint ezt a jóseréjű, kegyetlenül magányos férfit.

A Helikon Kiadó ajánlata

Először nyomtatásban!

Márai Sándor
Szabadulás
Első kiadás!

A most először megjelenő, ily módon az olvasó számára teljesen új Márai-regény Budapesten játszódik, s az 1944-es év téli heteit idézi fel. Alapkérdése: mi történt? A szenvedés mindig egyéni, személyek sorsában sűrűsödő, de mit tehet az ember, ha megérteni és feldolgozni akarván az eseményeket, újabb megpróbáltatások érik? Történhet-e valóban „szabadulás”?

*A kötet megjelenik az életműsorozatban, vászonkötésben, 1200 Ft
papírkötésben, egyedi kötetként, 980 Ft*

Márai Sándor művei közül kapható még:

Egy polgár vallomásai
Füveskönyv
A gyertyák csonkig égnek
Napló 1945–1957
Napló 1984–1989

A könyvek megrendelhetők a Helikon Kiadónál 1053 Budapest, Papnövelde utca 8. Telefonon Borbíró Zsókanál és/vagy Varga Istvánnál a 317-4987-es számon, vagy a 317-4967-es faxon, valamint megvásárolhatók a Helikon Könyvesházban: Budapest VI., Bajcsy-Zsilinszky út 37.

AZ EURÓPA KÖNYVKIADÓ AJÁNLATA

Megjelent

Maurice Druon: **Az elátkozott királyok** című történelmi regényciklus I–VI. kötete, darabonként 1300 Ft-os áron. Márciusra várható a sorozat VII. kötete: **Az országvesztő.**

Julio Llamazares: **Sárga eső** (1100 Ft)

A spanyol író regénye csöndes merengés az életről, halálról; szívbemarkoló költői próza, melynek hőse a magány, a halálközelség minden keserősége ellenére őrzi emberi méltóságát.

Februárra várható kiadványainkból ajánljuk:

Lawrence Durrell: **Mountolive** (Alexandriai négyes III.)

Lawrence Durrell: **Clea** (Alexandriai négyes IV.)

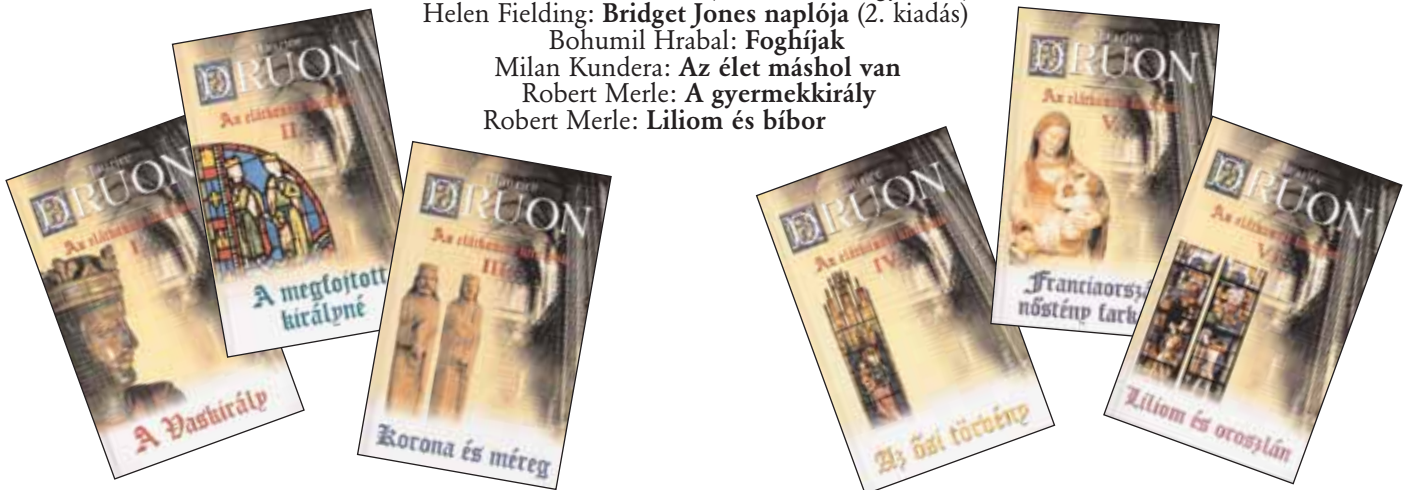
Helen Fielding: **Bridget Jones naplója** (2. kiadás)

Bohumil Hrabal: **Foghíjak**

Milan Kundera: **Az élet máshol van**

Robert Merle: **A gyermekkirály**

Robert Merle: **Lilium és bíbor**

Újdonságaink megtalálhatók az Európa Könyvesboltban (1081 Budapest, József krt. 18. Telefon: 334-2112), a terjesztőket, viszonteladókat az Európa raktárház (1134 Budapest, Váci út 19. Telefon: 320-9455) szolgálja ki.

Programok

Az Írók Boltja februári programja

Budapest VI., Andrássy út 45.

A programok délután 4 órakor kezdődnek

10. csütörtök Ács Irén: *Őrizd meg (Liget)*
Bemutatója: Békés Pál
15. kedd Bojtár B. Endre: *Gazdátlan bűnök*
(Palatinus Kiadó)
Bemutatója: Keresztury Tibor
16. szerda „... mily remekmű az ember!”
(Európa Könyvkiadó)
Kétnyelvű Shakespeare-breviárium
Vendégeink: Maller Sándor és
Mészöly Dezső
24. csütörtök A Jelenkor Kiadó és folyóirat nyitott
szerkesztőségi délutánja.

Február 14-ig tekinthető meg a Budapest V., József nádor tér 8. alatt a Belvárosi Művészek Társasága kiállító helyiségében a Felsőszáz mondat Neked – Valentin nap c. kiállítás, amelyen a K. u. K. kiadó hasonló című kötetét illusztráló kortárs magyar festészeti alkotások eredetije láthatók.

A **Gábor Andor Irodalmi Jutalomdíj** kuratóriuma Gábor Andor születésének 116., halálának 47. évfordulóján az ezidei díjat **Kertész Ákosnak** ítélte oda.

Az emléklapok és az oklevelet január 21-én nyújtották át a kiváló írónak, lapunk állandó munkatársának.

Szerkesztőségünk – természetesen olvasóink nevében is – sok szeretettel gratulál a kitüntetéshez!

PARNASSZUS ANTIKVÁRIUM

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 50. Tel./fax: 311-6049

vásárol régi könyveket, könyvtárat, műfaji, tartalmi, időbeli kötöttségtől mentesen, ám válogatva.

„Mindenfélét, de nem mindent”

Előzetes telefonos egyeztetés alapján
díjtalan kiszállítás, szállítás.

Minden könyv egy helyen! TANKÖNYVCENTRUM a Kódex Könyvárúházbán

Budapest V., Honvéd u. 5. (A Parlamenttől egy percre.)
Telefon: 331-0126, 331-0127

Az általános és középiskolai tankönyvek közel teljes választékával várjuk kedves vásárlóinkat.

Minden könyvet egy helyről!

Libri sikerlista

2000. január 14 – 27.

A Libri üzlethálózatban regisztrált vásárlások
számítógépes összesítése alapján

1. Kepes András:
Kepes krónika – beszélgetések
Park Könyvkiadó

2. Lengyel László – Várszegi Asztrik:
Beszélgetőkönyvecske
Helikon Kiadó

3. Golden, Arthur:
Egy gésa emlékiratai
Trivium Kiadó

4. Ki kicsoda 2000
I–II. kötet
Greger–Biográf

5. Bagyinszki Zoltán:
Kastélyok és paloták a
történelmi
Magyarországon
Mikes Kiadó

6. Lazenby, Gina:
A Feng Shui kézikönyve
Park Kiadó

7. Felvételi
vizsgakövetelmények a
felsőoktatási intézmények-
ben 2000
Dokusoft

8. Magyar Nagylexikon
9. kötet

Magyar Nagylexikon Rt.

9. Attenborough, David:
A madarak élete
Kossuth Könyvkiadó

10. Diemberger, Maria
Antonia Sironi:
Tibet – A világ teteje múlt
és jelen között
Gabo Könyvkiadó

11. Holland, Julian:
Szivar enciklopédia
Glória Kiadó

12. Kortárs magyar
művészeti lexikon A–G
Enciklopédia Kiadó

13. Magyar kódex 1. –
Az Árpádok világa
Kossuth Könyvkiadó

14. Melchizedek, Drunvalo:
Az élet virágának
ősi titkai I.
Édesvíz Kiadó

15. Rácz Árpád (szerk.):
Nagy képes millenniumi
arcképcsarnok
Aquila Kiadó

16. Cartographia
világatlasz
Cartographia Kft.

17. Arthus-Bertrand, Yann:
Földünk a magasból
Corvina Kiadó

18. Az ókori Róma
Officina '96 Könyvkiadó

19. Shakespeare, William:
Shakespeare összes művei
Helikon Kiadó

20. Eimon's, Dorothy:
A tanulás kezdetei
Aquila Kiadó

A BALASSI KIADÓ újdonságai

Paksa Katalin:
**MAGYAR NÉPZENE-
TÖRTÉNET**
288 oldal, kötve, 1800 Ft /könyv
+ 2 CD 2200 Ft, együtt: 4000 Ft

Adrian von Buttlar:
AZ ANGOLKERT
A klasszicizmus és a roman-
tika kertművészete
Galavics Géza:
**MAGYARORSZÁGI
ANGOLKERTEK**
303 + 150 oldal,
kötve, 2000 Ft

Dizseri Eszter:
KOCKÁRÓL KOCKÁRA
A magyar animáció krónikája
1948-1998
320 oldal, kötve, 2000 Ft

Pierre Riché:
**II. SZILVESZTER,
AZ EZREDIK ÉV PÁPÁJA**
268 oldal, fűzve, 1500 Ft

Balassi Könyvesboltok:

Balassi Könyvesbolt 1023 Bp., Margit u. 1. T/F: 212-0214
Kis Magiszter Könyvesbolt 1053 Bp., Magyar u. 40. T: 327-7796, 327-7797
Kortárs Művészeti Könyvesbolt /Ludwig Múzeum/ 1011 Bp., Budai Vár „A” épület T: 375-7533/145, F: 212-2534
Terjesztési Iroda 1016 Bp., Attila út 20. T/F: 214-9673

Szösszenet

Nem kedvelem a helyreigazítás (sértett hiú szerzők) műfaját. Ez sem az. Igaz, Örkény-interjúforgácsom aláírás nélkül jelent meg, de a címlap révén (köszönöm) tudható, ki követte el. Ám ugyanezen lapszám közli Sükösd-interjúmat. S a cikkfejében ezt: „regényben, novellában ténykénszer, esszében szépprózai irány.” Irály = stílus helyett. Számomra a fenti szó effélét sugall: Esszéiben „Sükösd elvtárs a széppróza felé vett irányt”. Örkény-forgácsomban viszont ez áll: „... a mi kis interjúnkból is kiszűrte a vesszőnyi fölösleget. Azóta is filterrel írok, olvasok. Tőle tanultam figyelni emberre, szóra.” Ilyen-olyan hecckampányok évadján tehát engem a fölösleges vesszők kihúzása, a pontos szóhasználat érdekel.

Nádor Tamás

Tízéves a Fekete Sas Kiadó

Fekete Sas Kiadó 1067 Budapest, Csengery u. 51.
Tel./fax: 332-8931, tel.: 322 9133
E-mail: feketesas@mail.pharmanet.hu

Előkészületben
a Füst Milán életmű-sorozat
következő darabja:
A feleségem története
A világhírű művet a Füst-levelezés izgalmas-intim összeállítása követi!

Tandori Dezső: Egy talált tárgy megtisztítása
A Tandori-klasszikusok sorozatának következő kötete.

Még kapható:
Madách Imre: The Tragedy of Man
Jólesz György: Rejtély Macskavárosban
Tarbay Ede: Arnyék és kóc

A Fekete Sas Kiadó kiadványainak legszélesebb választéka a Krakovits-féle papírbolt és antikváriumban található.
1126 Böszörményi út 13-15.
Tel/fax: 355 9376

A Széphalom Könyvműhely ajánlatából

Jókai Anna-életműsorozat:
NE FÉLJETER!
SZEGÉNY SUDÁR ANNA
HÁROM
*

Szempci Molnár Ferenc:
KRÓNIKÁSÉNEK A XVIII.
SZÁZADBÓL
*

Lakatos Menyhért:
TENYÉRBŐL MONDTÁL
JÖVENDŐT
(versek)
*

Jósika Miklós Emlékkönyv
*

Mándy Stefánia
SCINTILLA
(vál. és új versek)

Széphalom Könyvműhely
1068 Budapest,
Városligeti fasor 38.
Tel./fax: 351-0593

Magyar irodalom

**Cholnoky Viktor:
Wurmdrucker Tóbiás
és egyéb kísértések***Ister Kiadó, 219 oldal, 1100 Ft*

Még mindig nem tudjuk igazán, milyen gazdag irodalmunk van: Cholnoky Viktort például minden emberöltőnek újra és újra fel kell fedeznie, hogy egyszer majd végérvényesen elfoglalhassa helyét századunk legjobb prózírói között. Kezdjük azal, hogy még akik ismerni vélik, azok is rendre összetévesztik testvérével, Lászlóval, aki semmivel sem volt rosszabb író, mint ő, csak éppen – más. Cholnoky László, amikor már nem bírta tovább a nyomort, öngyilkos lett – Viktor viszont a Gellérthegy egyik kivájt barlangjában lakott éveken át, családostul, szintén nyomorgott és a betegség fiatalon vitte el. Hogy még ez is összetéveszthetővé tette őket, szintén nem tett jót e két kivételes tehetségű ember utóéletének. Viktor még irodalompolitikai csatározásokban is argumentumként szerepelt: amikor Hatvany és Osvát szakított, Osvátnak ki-ki felröptette vagy érdeműl említette, hogy ő „forszírozta” a Nyugatban Cholnoky Viktort, ahol valóban őt fontos prózája jelent meg, nem is beszélve a Szerdában, a Figyelőben, a Magyar Géniuszban közölt írásairól és (csak a Nyugatban) tizenegyszer méltatták műveit. Ez azért érdekes, mert 1920-ban az Új Nemzedék egyebek közt azal próbálta érzékeltetni a Nyugat hazafiatlan szellemiségét, hogy „tudomást sem vett” olyan nagy magyar tehetségről, mint Cholnoky Viktor. Mindez persze körömfeketényit se számítana, ha most, újraolvastva ezt a szerencsés kézzel válogatott és üdvös misszióként kiadott kötetet, nem éreznénk úgy, hogy Cholnoky Viktoron – számos kortásával ellentét-

ben – nem fogott az idő, sőt... Mintha ma közelebb állna eszményeinkhez és izlésnormáinkhoz, mint fél évszázada. Nyelvi ereje, ironiája, játékossága, hajlama az egzotikumok iránt, amely mégis távol áll mindenféle miszticizmustól, vérbeli modern alkotóvá teszi. Egy kis kiadó merész és vonzó vállalkozása, hogy Ister Magyar Klasszikusok címen sorozatot indít, s hogy ilyen a bemutatkozó kötete, az nagy reményeket ébreszt a folytatás iránt.

*Nyerges András***Tornyok és temetők –
magyar írók utazásai
a Felvidéken***Ister Kiadó, 316 oldal, 1250 Ft*

Éppen négyszáz évvel ezelőtt, 1600. január 3-án Szenczi Molnár Albert azt jegyezte fel Naplójába: „Megérkeztem Késmárkra”. Aztán jönnek a többiek, egy kis túlzással azt is mondhatnám, jön a magyar irodalomtörténet: Kazinczy, Petőfi, Jókai, Vajda és természetesen nem szakad meg a sor a huszadik századiakkal sem: Móricz Zsigmond, Kassák, Márai, aztán kortársaink: Tózsér Árpád, Grendel Lajos: mind ott születtek, vagy – csak – ott jártak a Felvidéken, és mert írtak róla, hazánkban ezt a táját egyszer – smind művelődéstörténetünk és művészetünk szellemi kincseshányájává is tették. Hogy közben hívták Szlovenszónak, Kárpátaljának, most meg éppen Szlovákia egyik részének, csak politikailag jelent változást a városok, az utcák, a jellegzetes életek és viseletek, a szokások, az ott élő emberek, a közös múlt már csak megmarad olyannak, amilyenek – éppen az írók – megörökítették. Ki líraian, ki humorral, ki precíz pontossággal, ki zsurnalisztikai modorban, ki megrendülten, ki álmodozva, ki történetírói alapossgal – de annál jobb nekünk. (Csak azt sajnáljuk, hogy an-

nak a körútnak, amit a Szép Szó írói tettek a Felvidéken, legalábbis ebben a kötetben nincs nyoma.) Az antológia ötlete azonban olyan remek, és olyan egyszerű, mint a leg-ragyogóbb elképzelések általában, s az ember azt kívánná, bár csak folytatná – akár az Ister Kiadó, akár mások – a többi, sokak által megénekelte tájjal a sort, mígcsak idővel ki nem kerekedik az ilyen kötetekből (Szabó Zoltántól elorzott kifejezéssel szólva) a teljes Magyarország „szerelmes földrajza”.

–s–s

**Békés Pál:
Bélyeggyűjtemény***Osiris – Élet és Irodalom, Bp., 1999., 119 oldal, 1200 Ft*

Kosztolányi tanította arra a hozzá forduló, fiatalabb írókat, hogy egy kéziratot addig kell húzni, ameddig már egyetlen nélkülözhetetlen szó sem marad benne. Ő tudta, hogy röviden írni – az a nehéz, a bő lére eresztés legtöbbször a fáradtság, a bizonytalanság, a szerkeszteni nem tudás, az arányérzék hiányának a jele. Ritka, nagyon ritka kivétel, ha egy mű azért terjedelmes, mert alkotójának tényleg sok közlendője van a világról. Amikor Örkény István „egypercesei” megjelentek, egyebek közt attól váltak revelációvá, hogy hosszú idő után először érezte az olvasó: valaki megfogadta Kosztolányi intelmét. Örkény őrt hagyott maga után, s egyúttal – vesztére az utána következőknek – mérce is lett: aki ma efféle rövidprózakkal áll elő, azt (akarjuk, nem akarjuk) hozzá hasonlítjuk. Békés Pálról annál elismerőbbet aligha mondhatnánk, mint azt, hogy 100 története közt nem is egy olyan akad, amely ezt a mércét nem veri le. Főként azok a darabok méltóak elődjéhez, amelyek a hazai történelemből és személyes tapasztalataiból párlódtak le, mint a *Jegyzőkönyv*, a *Határ-est*, a *Sor*, a *Nagyon fáj*, a *Csak*

ha úgy alakul, és persze, az írókról: Mándyrol, Kardos G.-ről szólók. Nem mintha a többi nem kötné le a figyelmet, nem volna pikáns, meglepő vagy elgondolkodtató, de azok az igazán sikerült opuszok, ahol nem a pusztán elmemunkát, hanem az élményt érezzük a tömör mondatok mögött, mint aranyfedezetet.

-a-a

Külföldi irodalom

**Murray Bail:
Eukaliptusz***Fordította: Loósz Vera
Ulpius-báz Kiadó*

Egy 1941-ben született, elismert, de korántsem világhírű író néhány más regénye sorában, több évi megfeszített munkával papírra vetett egy nem különösebben vaskos epikai művet, melynek címűl – s mint látni fogjuk, prózai szervező elvéül is – Ausztrália növényzetének egy jelképes reprezentánsát választotta: *Eukaliptusz*. Az író maga lepődött meg a legjobban – s nyilatkozata szerint nem is nagyon találta a magyarázatot –, mikor ez a munkája hirtelen hódító utakra indult, számos nyelven megjelent. Pedig a magyarázatot talán nem is olyan bonyolult. Egy javakorabeli férfi, Mr. Holland tekintélyes birtokot örökölt, s az eukaliptuszok rengeteg fajtáját telepíti különös „királyságába”. Amikor igencsak csinos, egyetlen leánya eladósorba kerül, mesei próbatételt szab ki a kérőkre: csak az nyerheti el az ifjú hölgy kezét, aki valamennyi eukaliptusz-példányt szakértő módon felismeri (ez indokolja, hogy mind a harminckilenc kisebb-nagyob fejezetnek egy eukaliptuszfajta neve ad címet, s Bail nem idegenkedik a lírai kommentárokkal tarkított biológiai leírásoktól). Az apjának engedelmességet igyekvő leány azonban más-sal és más módon képzei el

a boldogságát. A regényben fölbukkan egy (névtelen) szereplő, a férfi, akinek a nyomában seregnyi anekdota jár: furcsa, elrontott, derékbatört, poétikus – és minden körülmények között magányos életek példázatai.

A mesei és az anekdotikus elem finom, érzékeny, tartalmas összeajtszása a kihagyásos regényépítésmóddal is társul. Sok minden rejte marad, a „nagy történet” számos epizódját az olvasónak kell rekonstruálnia. Hangulatában, atmoszféricuságában, vonalvezetésében (azaz éppen a cselekményvonal tördeltségében) balladás, helyenként borzongató, s hétköznapi extremitásával rabul ejtő olvasmány az Eukaliptusz.

Az európai olvasó számára az említett műfaji rétegek könnyen adaptálhatóak, mégis egy távoli és sejtelmes kontinens belvilágához, históriájához, legendáriumához kötődnek. Murray Bail regénye sokak szerint a „mágikus realizmus” dél-amerikai változataihoz rokonul – ám ha igen, akkor szikárabban, szemérmesebben, jobb szó híján mondjuk azt: „északiasabban”. S azzal a kicsengéssel, hogy hiába halmozza: fogadja be és adja tovább, örli és értelmezi az ember más emberek életútjának „kistörténeteit”, sem ezek által, sem ezek ellenére (sem okulva, sem tagadva, sem lázadva) nem talál igazi megoldást a saját sorsának „nagy történetére”. Bizony, nem talál – se az apa, se a lánya, se az idegen, se a majdnem sikeres kérő, se más, de a könyvbe babonázva nem talál az olvasó sem ...-, s mégis, ennek ellenére ez az eukaliptusz-övezte, anekdotikus balladamese-regény fel-emelő, sőt: megnyugtató. Beolvaszt a létezés egészébe.

A lány – a kissé szeplős lány – szépségét egyhelyütt „petytyes szépségnek” mondja az író. Loósz Vera elegáns, beleértő fordítása – saját bevallása szerint is – egy parányit, a magyar olvasó szemének épp szükségeset „pettyezett” a híven, erős aurát teremtve tolmácsolt szövegen.

E sorok írója, kinyitva a könyvet, nehezen és értetlenkedve haladt el az első három-négy eukaliptusz (fejezet) mellett. Aztán az ötvenedik oldaltól szándékosan lassította az olvasás tempóját – hogy minél tovább tartson ez az ajándék-élmény; hogy minél tovább és minél több eukaliptusz maradjon.

(tar)

Alta Vášová: Szorításban

*Kalligram Kiadó, Pozsony,
248 oldal, 800 Ft*

„Kétéves voltál, amikor megfosztottak polgárjogaidtól, amikor bűnösnek kiáltottak ki minden magyart Szlovákiában, három, amikor megkezdődött a Csehországba telepítés közmunkára, négy, amikor apád kristályrádiót készített, mert elkobozták rádiótokat, hat, amikor visszaadták állampolgári jogaid egy részét...” Szlovák író regényéből idézem ezeket a mondatokat, melyek már magukban is jeleznek, hogy kivételes empátiával megalkotott műről van szó, de félreértés ne essék, korántsem csak a politikai eseménytörténet relációjára érvényes ez a megállapítás. Vášová nemcsak a szlovákiai magyarok sorsát képes átézni és előítéletek nélkül ábrázolni, de épp ilyen kivételes érzékenységgel kezeli az értelmiségiek kompenzációs, kisebbségi érzését a fizikai dolgozókkal szemben, ugyanígy a fia tragikus elvesztésének traumáját keservesen megszenvedő doktornő bőrébe. A megszólító elbeszélés mód ezúttal jóval több, mint forma: Vášovát mélyen és igazán megérinti a másik ember sorsa és úgy próbálja megérteni és elemezni, hogy sem fölényt, sem a kívülálló távolságtartását nem gyakorolja. Lírai és kíváncsi, részletező, de a részletekben el nem vesző történetmondás ez, mely az emlékezés szeszélyes rendjéhez igazodik ahelyett, hogy a kronológia mentén araszolna. Gesztus is

ez a könyv, de több annál: szép és humánus olvasmány.

–erg

André Castelot: Napóleon és a nők

*Európa Könyvkiadó
245 oldal, 1300 Ft*

A cím ne tévesszen meg senkit. Aki sikamlós hálósobai intimításokra, altesti pletykákra vágyik, jobban teszi, ha a kezébe sem veszi Castelot *Napóleon és a nők* című könyvét. A világhódító zseni és a gyengébb nem kapcsolatait feldolgozó mű ugyanis a lélektani, személyiségformáló motívumokat kutatja és dolgozza fel lebilincselően érdekesen, anélkül, hogy egy pillanatra is az olcsó poénkodás területére tévedne. A későbbi császár nőkkal kapcsolatos első és meghatározó élménye az édesanyja, ahogy minden férfinek. Letizia Ramolinóra, a korán özvegyesre jutó, sokgyermekes aszszonyra a kortársak is úgy emlékeznek, mint akinek női testében férfi lélek, férfias akarat élt. Vaskézzel, vasakarral tartotta össze a nehéz helyzetben lévő családot. Ő még a világhatalomra törő császár előtt sem hajolt meg, hiszen neki akkor is egyszerűen csak a fia maradt. A fiatal, ágrólszakadt, gátlásos tüzértisztet jobbára kinevették a nők. Nagy szerelme, a későbbi császárné, Josephine, eleinte nemcsak felszarvazta, de egyenesen bolondot csinált belőle ország-világ előtt. Castelot ennek a kapcsolatnak tulajdonítja, hogy Napóleon alkotmánya magukról dönteni, gondoskodni képtelen gyerekeknek tartja a nőket, akiknek nemhogy szavazati joguk nincs, de saját akaratuk sem. Míg hajadonok, addig apjuk felel értük, ha férjhez mennek, a férjük. Akinek ez nem tetszik, irány a zárda. Az uralkodó utódra vágyik, dinasztia akar alapítani, de hiába szül neki fiút nagy szerelme, a lengyel Walewska grófné, a várva-várt trónörökösrel a Habsburg Mária Lujza ajándékozta

meg. Amilyen gyorsan ívelt fel Napóleon karrierje, olyan gyors volt a bukása is. Szent Ilonán már társ nélkül élt, be kellett érnie rendkívül szerény udvartartása hölgyeinek barátságával. Napóleon közel kétszáz éve halott, de negatív vélekedése a nőkről még a mai francia alkotmányban is érezteti hatását.

N. V.

Irodalomtörténet

Kulcsár Szabó Ernő:

A megértés alakzatai

Csokonai Kiadó, 186 old.

Angyalosi Gergely:

Kritikus határmezsgyén

Csokonai Kiadó, 196 old.

Az Alföld Könyvek sorozatának 3. illetve 4. kötete két kiváló, nagy szakmai tekintéllyel bíró irodalomtörténész, kritikus tanulmányait tartalmazza.

Egyikük már egyetemi tanulmányait folytatta, másikuk nyilván még gimnazista volt, amikor 1970-ben megjelent a *Tanulmányok a XX. századi irodalomtudományról* című kötet, amely – ahogy mondani szokás – alakot nyitott a világra, a monolitikus (agyonpolitizált, agyonideologizált) irodalomfelfogás uralmának a vége felé „tanúbizonyosságot tett e diszciplína belső pluralitásáról.” Az integratív esztétikai doktrínák elutasítása után persze újra kellett és lehetett fogalmazni a hazai irodalomtudomány feladatait, egész irodalomértésünk kultúráját meg kellett újítani. E megújítás természetesen azt is magába foglalta, hogy reflexió tárgyává tették az irodalomértés hagyományos formáit, és – ez magától értetődik – befolyásolják az új irodalmi kánon kialakulását.

Kulcsár Szabó Ernőnek és Angyalosi Gergelynek az utóbbi négy-öt évében írt tanulmányaiból összeállított kötete nagyjából azonos felépítésű. „Elméleti kalandozások” felől a megértés útjai egyes művekhez, életművekhez vezetnek. De ket-

tőlük érdeklődésének és tájékozottságának különbségét jól érzékelhetjük. Kulcsár Szabó főleg német példákra, szerzőkre hivatkozik, német terminológiát használ (eredetiben vagy magyarul), az irodalmi hagyományból Ady és Illyés lírája áll vizsgálódásainak középpontjában, a kortárs irodalomból pedig monográfiák (pl. Szabolcsi Miklós: „Kemény a menny”, Szegegy-Maszák Mihály: Ottlik Géza), tanulmánykötetek (Németh G. Béla) (újra)olvasására, leírására, értékelésére vállalkozott. Angyalosinál a „franciáság” dominál (Barthes-ról, Derridáról, Genette-ről értekezik), három tanulmányban is foglalkozik Ignotussal, a nagy előddel, a jelenből őt Mándy, Ottlik, Esterházy, Nádas, Bodor Ádám, Petri, Rákos, Lázár Ervin, Závada foglalkoztatja.

A két szerző irodalomszemléleti tájékozódásának különbözőségét a kötetcímek is jól jelzik: Kulcsár Szabó Ernő a világ irodalmi megértésének kísérleteiből a *történet*, de soha nem végleges megértést emeli ki – néha jócskán igénybe véve az olvasó koncentrációképességét: Angyalosi kevésbé absztrahál, fogalmazásban is közelebb áll a kritikáírás praxisához. Mindazonáltal mindkettejük könyvére érvényes, hogy az irodalomértelmezés lehetséges és érvényes formáinak felmutatásával az önmegértés élvezetében-keszervében részesítenek bennünket.

Cs. Natv Ítész

Gyermekirodalom

Helikon Kiadó

A Helikon Universitas sorozatban nemrég napvilágot látott, igényes kivitelű, negyedszáz oldal terjedelmű kötet e szakterület első minden igényt kielégítő kézikönyve magyar nyelven, melyet nyilván számos felsőoktatási intézményben – ahol pedagógusokat, könyvtárosokat képeznek – tankönyvként alkalmaznak, de mindenkinek ajánlható, aki a gyerekkönyvek világában el akar igazodni.

Komoly előzményei voltak e kötetnek: az utolsó fejezet tanúskodik róla, hogy a régi, némileg már elavult jegyzetek után a '80-as és főleg a '90-es években végre több olyan kötet is megjelent, amelyeket nem csupán a tanítóképzősök, tanárjelöltek forgattak. Mindenekelőtt a szerkesztő, *Komáromi Gabriella* munkásságára utalva (de hadd említsem Borbély Sándort és Tarbay Edét is), úgy tűnik, jelentős előrelépés történt az irodalomtudomány, -történetírás, -szociológia és -kritika által méltatlanul elhanyagolt területen.

Tizenegy szakember (irodalomtörténész, kritikus, író, olvasáskutató – többségük oktat is gyermekirodalmat) fogott össze, hogy elkészüljön a kötet, amelynek első ciklusa a klasszikus gyerekirodalom történetét ismerteti, s bemutatja annak műfajait.

Milyen a korszerű kortárs gyermekirodalom és kik a legjelentősebb képviselői külföldön és idehaza? Erre a kérdésre keresik a választ a második részben. „Az igazi kortársaink csak azok a művek, amelyek rólunk szólnak, nekünk szólnak, hanghordozásuk a koré. Ettől még játszódhatnak akár meseországban is...” – írja a szerkesztő. Ha az általa okkal kiemelt korszerűség fogalmát jól értjük, már nem zavartan nézünk végig az örvendetesen gazdag, de vegyes értékrendet képviselő könyvpiaci kínálaton.

A harmadik fejezet olvasápszociológiai és -lélektani problémákkal, illetve módszertani kérdésekkel, a gyermekajtóval, a gyerekkönyvek illusztrálásával, valamint a gyermekirodalom „látványos” feldolgozásával, a médiával is foglalkozik.

Minden egyes fejezet végén kérdéseket és feladatokat talál a vizsgára készülő diák. Aki pedig tovább szeretne tájékozódni az adott témában, az irodalomjegyzéket veszi szemügyre.

Cs.A.

Történelem

Gergely Jenő:
Gömbös Gyula

Elektra Kiadóház, 155 oldal

Egészen természetes jelenség, hogy a rendszerváltozásnak megvannak a maga következményei a pártállam által manipulált történettudományt illetően is: mivel korábbi értékítéleteit az akkori politika (ha be nem is vallotta), meghatározta, most átértékelésre, felülvizsgálatra szorul minden korszak és minden jelentősebb történelmi figura. Miért lenne kivétel Gömbös Gyula, akire – Gergely Jenő szerint – „a bűnbak” szerepét osztották, miközben Horthytól Bethlenig már mindenkit (többé-kevésbé) rehabilitáltak? Problémát mindezzel kapcsolatban legfeljebb az jelent, hogy az újraértékelésnek nem feltétlenül kellene abban megnyilvánulnia, hogy ugyanazokról a politikai gesztusokról és nyilatkozatokról most – egy más előlelő konjunktúrának megfelelően – mást mondunk. Lehetne például – már amennyiben vannak ilyenek! – új tényekkel előállni, s ezekre alapozni azt a vélekedést, hogy például Gömbössel (ha nincsenek baloldali gondolkodásra valló előítéleteink) nem volt semmi baj, jót akart és legalább részben jól is csinálta, csak kevés ideje volt, nehéz helyzetben vette át a kormányrudat, s a gárda, mely segítette őt, nem volt a legmegfelelőbb e célra. Ilyen jellegű újdonságokkal azonban egyelőre Gergely Jenő könyve sem szolgál, legfeljebb következtetései térnek el a korábbiaktól. Csakhogy miként üldözési mánia is kétféle létezik: van, amikor az illető pusztán képzelet az üldözött, de akad olyan eset is, hogy tényleg üldözik, s a kettő közt nagy a különbség, a bűnbakkal is így áll a dolog: van, aki minden tényleges ok és alap nélkül lesz a történészek pofozóbábjá, és bizony van olyan is, akivel más a helyzet...

–erg

Technikatörténet

A modern technika kézikönyve

Magyar Könyvklub, 288 oldal, kötve, 6500 Ft

A tudomány és a technika megváltoztatta az ember életét. Nemcsak könnyebbé, és bizonyos tekintetben kiszámíthatóbbá, biztonságosabbá tette azonban, hanem bonyolultabbá és kevésbé átláthatóvá is. A mai technológiai ismeretek mennyiségüket és mélységüket tekintve is átlépték felfogó képességünk határait, és erős függésbe kerültünk az egy-egy szűk területre specializálódott más egyenektől, a szakemberektől. Kiszolgáltattakká váltunk, mert másoktól várjuk el, hogy mindennapi igényeinket kielégítsék. Mindez a veszéllyel jár, hogy a gyorsuló technikai fejlődés közepette teljesen elveszítjük a kapcsolatot életünk tudományos és műszaki alapjaival, nem rendelkezünk azokkal az ismeretekkel, melyek birtokában véleményt alkothatunk az ezekre vonatkozó politikai döntésekről – vagyis lemondunk arról, hogy részt vegyünk világunk alakításában.

Fel kell fognunk mindazt, amiben élünk. Ez szolgál alap gondolatul a Magyar Könyvklub igényes kiállítású kötetének, mely a laikusok számára is érthető nyelven, szemléletes ábrák és felvételek segítségével igyekszik áthidalni a tudomány csodái és ismereteink között szélesedő szakadékot, és válaszolni a kérdésre, amit manapság, a sok csúcstechnikától körülvéve, elkényelmesedve, már ritkán teszünk fel: hogy működik?

A könyv hét olyan témakörre tagolódik, melyek tükrözik a tudományos és műszaki újítások, eljárások alkalmazási módját: Közlekedés és szállítás; Információ és szórakoztatás; Technika a háztartásban; Energia és ipari termelés; Kutatás és orvostudomány; A világűr; Molekulák és anyagi

rendszerek. Mindegyik témakör a hozzá tartozó speciális területek szerint további szakaszokra oszlik. A különböző diszciplínák összefüggésben állhatnak egymással, egymás fejlődésére hatással vannak – erre hívja fel az olvasó figyelmét a lapok alján található Kapcsolódó témakörök lábjegyzet, mely a rokon tárgykörökkel foglalkozó oldalakra utal. Az utolsó fejezet az Alapelvek, amely matematikai levezetések nélkül, a mindennapi életből vett példák segítségével nyújt betekintést a műszaki tervezés alapját képező tudományos ismeretekbe.

Helikopterek és olajfűrés, fénymásológépek és génebesztet – csak néhány azokból az eszközökből, berendezésekből és eljárásokból, amelyekkel megismerkedhet az olvasó. Az egész családnak szóló, érdekes és hasznos kézikönyvet a mértékegységtáblázat, a kislexikon és mutató teszi még barátságosabbá és áttekinthetőbbé.

G.T.

Vallástörténet

D. M. Mereskovszki: Az ismeretlen Jézus

Kairosz Kiadó, 340 old., 2200 Ft

Az orosz szimbolizmus, a századvég és az új utakat kereső századelő nagy hatású, Európa-szerre népszerű és a tengeren túl is ismert képviselője volt Dmitrij Merezskovszkij. Noha pályáját költőként kezdte, hírnevét elsősorban regényei és esszéi alapozták meg. Egy időben esélyes volt a Nobel-díjra.

Az utóbbi évtizedekben mindenekelőtt politikai-ideológiai okok miatt háttérbe szorult a második világháború előtt nálunk is a legolvasottabbak közé tartozó író.

1932-ben írott, magyarul Trócsányi Zoltán fordításában az Athenaeum kiadásában megjelent művét most hasonló kiadásban jelentette meg a Kairosz Kiadó.

A kötet – első részének címe Az Ismeretlen Evangélium, a másodiké Az Ismeretlen Jézus élete – sajátos, igen rövid egységekre tagolt fejezetekből álló esszé, amelyben a szerző a maga Jézus-portréját rajzolja föl, rendkívül nagy erudícióval és sok egyéni, eredeti gondolattal.

„...úgy érzem, hogy mindig új, ismeretlen könyvet olvasok és sohasem olvasom ki, nem ismerem meg végéig” – írja Merezskovszkij az Új Testamentumról. De vajon mit jelent számára az, hogy ismeretlen? „Ez azt jelenti: lehetetlen az Evangéliumot úgy olvasni, hogy ne tegyük azt, amit mond. És ki teszi azt? Ime, ezért a legkevésbé olvasott, a legismeretlenebb könyv ez a könyvek között.”

A szerző nem mindennapi olvasottságára már utaltam, de hivatkozni kell költő mivoltára is, hiszen számtalan olyan része van ennek a műnek, amelyben a szépíró Merezskovszkij plasztikusan, líraian vagy éppen drámai megjelenítő erővel varázsolja eléink Jézus korát, világát, a názáreti hététköznapokat, Keresztelő Jánost, a tanítványokat például.

Cs-i

Művelődéstörténet

Kerényi Károly: Az isteni orvos

Tanulmányok Asklepiosról és kultuszhelyeiről
Európa Kiadó
96 oldal, 1800 forint

Asklepiost a görög orvosok ősatyjuként tisztelték. Kerényi Károly, a száz éve született neves vallástörténész – számos világnyelvre lefordított – könyve egy sorozat első darabjaként a klasszikus ókor nagy istenalakjait, mint az emberi lét egy-egy jellegzetes formájának archetípusait mutatja be. A most az Európa Kiadónál megjelent kötet az orvos archetípusát ábrázolja. A könyv – a neves vallástörténész szándékai szerint –

mitológiai sétára hívja az olvasót. Elkalauzol bennünket a görög orvosok istenének kultusz-helyeire, s persze egyúttal orvos-történelemmel is megismerkedünk. Mint maga Kerényi Károly írja: az orvosi hivatás őskori rétegeibe szeretett volna behatolni tanulmányával, amelyhez a régészet és a pszichológia módszerét választotta. A „külső” szinttől halad a lényeg felé. A tanulmány írója „mitológiai sétának” nevezi ezt a szellemi barangolást. A munka öt fejezetében a legkésőbbi, római korig kezdődik a bemutatás, s rétegről rétegre haladunk a tanulmány írójával együtt a kiindulási pontig, Asklepios alakjának megszületéséig. A mai olvasó számára talán a legizgalmasabb a görög orvoslás és a mai orvostudomány kialakulásának és gyakorlatának, központjainak „berangolása”.

Kádár Zoltán a kötetet záró az *Asklepios-Aesculapius világa a Kárpát-medencében* című tanulmányában Brelich Angelo-t idézi: „Orvosnak lenni annyit jelent, mint élet és halál közé állni, ragaszkodni egy asclepiosi-hygeiai ideál megvalósításához, egy chtonikus jellegű harmóniához – amely lehet a halálé is”. Kerényi tanulmánykötete egyúttal pszichológiai barangolás az emberi (és isteni) lét „tájain”.

A kötetet gazdag jegyzet- és képanyag és képjegyzék egészíti ki.

–Si–

Pszichológia

Vajda Zsuzsa: A gyermek pszichológiai fejlődése

Helikon Kiadó
250 oldal, 1680 Ft

A maga módján rendhagyó, eretnek vállalkozás: a szerző egy egész, ráadásul meglehetősen bonyolult tudományterület – a fejlődéslélektan – eredményeinek, empirikus és elméleti kutatásainak összefoglalását, áttekintését adja vasok

könyvében, több kérdésben vitatva a tudományos közgondolkodásban elterjedt nézeteiket. Fontos módszertani újítás, különbség a korábbi, tudományos munkákkal szemben az is, hogy nem a fejlődés aspektusai, hanem életkori periodizáció szerint rendszerezi anyagát. A magzat születés előtti korszakától, a kisdéd- és óvodáskorban át a serdülőkorig kíséri végig „hősét”. Sorra veszi az adott életkorra jellemző élet- és lélektani sajátosságokat, fejlődési problémákat – amelyeket a gyermek szempontjából igyekszik vizsgálni – s ismertet jelentős kísérleteket. Foglalkozik a testi fejlődés, változás jeleivel, kérdéseivel, az értelmi fejlődés különböző aspektusaival: a beszédértéssel, a beszédkézséggel, a tanulásal, az emlékezettel, a gyermeki fantázia, önkifejezés megnyilvánulásaiival, az énefejlődéssel, a nemi identitással, a szocializációval, a társas kapcsolatok alakulásával stb.

A könyv szerkezete is a szerzőnek azt a meggyőződését tükrözi, hogy a gyermek fejlődése belső koherenciával rendelkező, egységes folyamat. A fejlődést meghatározott aspektusból, kognitív oldalról igyekszik bemutatni, de nem a mai, kognitív kutatások szemléleti keretében, hanem úgy, hogy a kognitív, racionális működést igyekszik a nagy elődök – mindegyik előtt is Piaget és Mérei felfogását követve –, a világlátás, a környezettel való kommunikáció globális eszközének tekinteni. Ahogy írja, tapasztalatai is erre készítettek: az elmúlt évek szakmai és közéleti vitáiban az értelmi feldolgozás és belátás, a meggyőzés, a dolgokban való tudatos részvétel szerepe háttérbe szorult.

A gazdag irodalomjegyzékkel, név- és tárgymutatóval ellátott könyv hasznos és fontos kalauz a tudományág helyzete, vitái iránt érdeklődő laikusnak és a kérdéseire, kételyeire választ, eligazítást váró gyakorló szülőnek is.

(g.a.)

Megjelent könyvek

2000. január 14. – 27.

A

A csésze. (3.) 5. átd., bőv. kiad. ELTE TTK Hallgatói Alapítvány.
Ács Irén: "Orizd meg...". Liget. (Liget könyvek)
ISBN: 963-7907-91-2 fűzött: 1500 Ft
A csőd, felszámolás, végelszámolás iratmintatára. Közgazd. és Jogi Kvk.
ISBN: 963-224-472-9 fűzött: 6272 Ft
Albert Tibor: Stadtführer Sopron. 2. Aufl. [Sopron], Zé Verl..
ISBN: 963-03-7924-4 fűzött: 1450 Ft
Analízis. Matematika közgazdászoknak: [főiskolai tankönyv]. 11. kiad. Nemzeti Tankönyvkiadó Rt.
ISBN: 963-19-0307-9 fűzött: 1072 Ft
Angyal Ádám: A nagy kaszálas. Szocializációs tankönyv Közép-Kelet-Európa megértéséhez. Aula.
ISBN: 963-9215-49-X fűzött: 990 Ft
A szabadságharc emlékei Zalában, 1848–1849. 2. jav., bőv. kiad. Zala M. Múz. Igazg..
ISBN: 963-7205-16-0 fűzött: 2333 Ft
"A tanítás az élet kapuja". Tanulmányok az Országos Rabbiképző Intézet fennállásának 120. évfordulója alkalmából. Orsz. Főrábbi Hiv. – Universitas. (Mórija könyvek)
ISBN: 963-00-2425-X fűzött: 1490 Ft

B

Babits Mihály: Erkölc és iskola ; Irodalmi nevelés ; A veszedelmes világnézet. Három tanulmány. Sola Scriptura. (A Sola Scriptura Főiskola kiadványai)
ISBN: 963-03-8819-7 fűzött: 250 Ft
Bakos Ferenc – Borza, Lucia: Magyar – román kisszótár. Akad. K. (Kisszótár sorozat)
ISBN: 963-05-6786-5 fűzött: 1490 Ft
Bakos Ferenc – Dorogman György: Román – magyar kisszótár. Akad. K., (Kisszótár sorozat)
ISBN: 963-05-6876-4 fűzött: 1490 Ft
Balogh Zoltán: Tudomány és kozmológia. Agro-Lingua Bt..
ISBN: 963-03-9243-7 fűzött: 490 Ft
Baráthosi-Balogh Benedek: Bolyon-

gások a mandsur népek között. Bencsik Kvház. (Baráthosi turáni könyvei 2.)
ISBN: 963-03-8202-4 fűzött: 880 Ft
Bedard, Jim: Lótusz a tűzben. A zen gyógyító ereje. Edesvíz.
ISBN: 963-528-380-6 fűzött: 1290 Ft
Békés megye kézikönyve. (3.)
ISBN: 963-9089-03-6 fűzött: 8000 Ft
Bella István: Tudsz-e még világot?. Összegyűjtött versek. Beza BT.
ISBN: 963-03-8829-4 fűzött: 1790 Ft
Bengtsson, Frans G.: Rőde Orm. Történelmi regény. Anno.
ISBN: 963-9199-42-7 fűzött: 1100 Ft
Benko, Georges: A regionális tudomány. Dialóg Campus. (Dialóg Campus szakkönyvek)
ISBN: 963-9123-78-1 fűzött: 1680 Ft
Bényei Ferenc – Lőrincz András – Nagy László, Sz.: Szőlőtermesztés. Mezőgazda.
ISBN: 963-9239-10-0 fűzött: 3800 Ft
Bodnár László – Guszmanné Nagy Ágnes: Heves megye, Eger völgye. CEBA-Hungary. (Magyarország kisregiói)
ISBN: 963-9089-24-9 fűzött: 2000 Ft
Böhm István: A hannoveri véreb. A fajta kialakulása, bevezetése. Mezőgazda.
ISBN: 963-9239-38-0 fűzött: 980 Ft
Boldog születésnapot! Sziget.
ISBN: 963-8138-40-8 fűzött: 1350 Ft
Bott, Ed – Leonhard, Woody: Microsoft Office 2000. [Felhasználói kézikönyv]. (1. köt.)
ISBN: 963-86010-1-9 fűzött: 3750 Ft
Bradford, Barbara Taylor: Más szív, más lélek. Európa.
ISBN: 963-07-6676-0 fűzött: 1200 Ft
Budó Ágoston: Optika és atomfizika. (3. köt.) 8. kiad.
ISBN: 963-19-0309-5 fűzött: 2701 Ft
Buttlar, Adrian von – Galavics Géza: Az angolkert. A klasszicizmus és a romantika kertművészete. Balassi.
ISBN: 963-506-287-7 fűzött: 2000 Ft
Buza Péter: Bridges of the Danube. 2. rev. ed. City Hall. (Our Budapest)
ISBN: 963-9170-10-0 fűzött: 350 Ft
Buza Péter: Donaubrücken. 2. neu-

barb. und erw. Aufl. Rathaus. (Unser Budapest)
ISBN: 963-9170-11-9 fűzött: 350 Ft
Buza Péter: Duna-hidak. 2. átd. és bőv. kiad. Városháza. (A mi Budapestünk)
ISBN: 963-9170-04-6 fűzött: 250 Ft

C

Caesar utolsó hadjáratai. Szukits.
ISBN: 963-9151-97-1 fűzött: 1190 Ft
Cantu, Marco: Delphi 3 mesteri szinten. (1. köt.) 2. kiad. Kiskapu.
ISBN: 963-03-5348-2 fűzött: 2980 Ft
Cantu, Marco: Delphi 3 mesteri szinten. (2. köt.) 2. kiad. Kiskapu.
ISBN: 963-03-5349-0 fűzött: 2880 Ft
Constantinovits Milán – Sipos Zoltán: Külkereskedelmi technika – külpiaci kockázat. felsőfokú külkereskedelmi ismeretek a korszerű piacgazdaság számára. Aula.
ISBN: 963-9215-52-X fűzött: 2800 Ft
Courths-Mahler, Hedwig: A titokzatos idegen. Bastei Budapest, (Hedwig Courths-Mahler regényei)
ISBN: 963-296-342-3 fűzött: 598 Ft
Culik, Boris: Pingvinek. Tessloff és Babilon. (Mi kicsoda 56.)
ISBN: 963-9182-20-6 fűzött: 1650 Ft
Cull, Brian – Lander, Bruce – Weiss, Heinrich: Tizenkét nap májusban. [Az Észak-Franciaországért és a Benelux államokért vívott légi csata, 1940. május 10–21. – ahogy a vadászpilóták látták]. Hajja. (20. századi hadtörténet)
ISBN: 963-9037-81-8 fűzött: 1990 Ft
Czobor Zsuzsa – Horlai György: Angol Közép előtti szint = pre-Intermediate. (3/3.)
ISBN: 963-13-4438-X fűzött: 1200 Ft

CS

Csáji László Koppány: Dzsánkrí. Utazás Belső-Magyaria bronzkorába. Masszi K. (Napút könyvek 1.)
ISBN: 963-86015-1-5 fűzött: 1440 Ft
Császár Ákos: Valós analízis. [Egyetemi tankönyv]. (1. köt.) 4. kiad. Nemz. Tankvk.
ISBN: 963-19-0113-0 fűzött: 2968 Ft

Császár Ákos: Valós analízis. [Egyetemi tankönyv]. (2. köt.) 4. kiad. Nemz. Tankvk.
ISBN: 963-19-0114-9 fűzött: 3752 Ft
Csendes Béla: VRML: ablak a virtuális világra. CSKBB BT.
ISBN: 963-03-4715-6 fűzött: 1800 Ft

D

Daley, Harry: Csoda Garabandalban. Masszi K.
ISBN: 963-86015-3-1 fűzött: 990 Ft
Darwish, Shahin: Elemózsia. Aforizmagyűjtemény. Totem Plusz.
ISBN: 963-590-125-9 fűzött: 1000 Ft
Demetrovics János – Denev, Jordan – Pavlov, Radislav: A számítástudomány matematikai alapjai. [Egyetemi segédkönyv]. 4. kiad., Nemz. Tankvk..
ISBN: 963-19-0329-X fűzött: 2598 Ft
Dent, Bob: Hungary. (N.Y.), WW Norton, London, A&C Black. (Blue guide)
ISBN: 0-7136-4559-8 0-393-31800-1 fűzött: 3200 Ft
Dhammadapada. A Tan ösvénye. Terebess.
ISBN: 963-9147-32-X fűzött: 1995 Ft
Dobson, James: Felkészülés a serdülőkorra. Amerika egyik legkiválóbb családpszichológusa tanácsot ad a serdülőkor problémákkal küzdő tizenéveseknek. Új Remény Alapítvány.
ISBN: 963-03-8935-5 fűzött: 499 Ft
Druon, Maurice: Franciaország nőstény farkasa. (5.)
ISBN: 963-07-6677-9 fűzött: 1300 Ft
Druon, Maurice: Liliom és oroszlán. (6.)
ISBN: 963-07-6678-7 fűzött: 1300 Ft
Durrell, Jacquie: Állatok az ágyamban. 2. kiad., Európa. (Vidám könyvek)
ISBN: 963-07-6593-4 fűzött: 950 Ft

E

Eco, Umberto: A rózsza neve. Európa.
ISBN: 963-07-6759-7 fűzött: 1800 Ft

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

Kedves Olvasónk!

Azt javasoljuk Önnek: fizessen elő lapunkra! Sokféle terjesztési módszert kipróbáltunk, és meg kellett állapítanunk, hogy egyik sem vetekszik az előfizetés módszerével, mert az előfizetés – a legkényelmesebb, ugyanis a kézbesítő az Ön otthonába juttatja el a lapot, – a leggyorsabb, mert a megjelenő lapszámokat az árusítás megkezdésével egyidejűleg kapja kézhez,

MEGRENDELÉS

Megrendelem a Könyvetet 1 évre 2880 Ft előfizetési díjért. Kérem, küldjenek postai csekket az előfizetési díj befizetéséhez.

NÉV.....

CÍM.....

– a legbiztosabb, mert véletlenül sem marad ki egy lapszám a sorozatból,
– a legkedvezőbb, mert az előfizetők kedvezményes áron kapja a lapot.
Sokat emlegetett adat, hogy Magyarországon évente kb. 9000 különböző könyv jelenik meg, a tankönyveket nem számítva, de nem mindenki gondol bele abba, hogy ez átlagosan óránként egy, napi 24, heti 168 könyv megjelenését jelenti. Nagyon nagy szám ez, ennyi könyvújdontség között az eligazodás már nem lehetséges segítség nélkül, és ez a segítség a Könyvhét. Legyen Ön is rendszeres olvasónk, barátunk, előfizetőnk, fizesse elő lapunkat, hogy naprakészen tájékozott lehessen a kulturális élet egy jelentős területén, a könyvek világában.

A Könyvetet megrendelheti a szerkesztőség címén:

1114 Budapest, Kanizsai utca 41. levélben vagy az itt található kitöltött, kivágott megrendelőszelvényen, vagy faxon a 466-0703 telefonszámon.

KÖNYVKERESKEDELMI KÖZPONT

1033 Budapest, Szentendrei út 89–93.

T.: 388-7558, 437-2443, F.: 437-2442

Nyitvatartás: H–Cs.: 8–16h, P.: 8–13h

E-mail: vevoszolg@wkdc.hu

ÚJDONSÁGAINKBÓL

<p>AKADÉMIAI KIADÓ E-mail: custservice@akkrt.hu Internet: www.akkrt.hu</p>	<p>URBANISZTIKA 20003136 Ft A tippán – Magyarország kultúrflórája1620 Ft Rimóczi–Hamar Márta: Horatius, Vergilius és Maecenas Apollo Könyvtár sorozat 20 1200 Ft Az igenevek helye a szófaji rendszerben Nyelvtudományi értekezések 146.száma 999 Ft Koppány Tibor: A középkori Magyarország kastélyai Művészettörténeti füzetek 26 2300 Ft J.H.A. Kammer–E.Bosch–Ablonczy: Magyar–holland szótár 8500 Ft</p>
<p> MŰSZAKI Könyvkiadó E-mail: vevoszolg@muszakikiado.hu Internet: www.muszakikiado.hu</p>	<p>Husti István: Beruházási kézikönyv4700 Ft Dr. Koczor Zoltán: Bevezetés a minőségügybe2800 Ft Veress Gábor: A minőségügy alapja1980 Ft Lükő István: Környezet – Társadalom – Szakképzés2490 Ft Kendi Péter: Kettős üzemű gázautók2490 Ft Görgösláncok kézikönyve4800 Ft Technika 2000 6. osztályosoknak670 Ft Székely Balázné–Iscsu Molnár István: Észképességek gyakorlófeladatok 8 éves kortól – kivágható munkalapokkal ..1890 Ft Észképességek gyakorlófeladatok 8 éves kortól – olvasási nehézségekkel küzdő gyerekeknek rengeteg feladattal890 Ft Tibor Ágnes–Grüber Cecília: Kamasznak lenni1500 Ft Dóczi Brigitta–Prievara Tibor: Ultimate English2490 Ft</p>
<p>KJK KERSZÖV E-mail: vevoszolg@kjk.hu Internet: www.kjk.hu</p>	<p>Bakacsi–Bokor–Császár–Gelei–Kováts–Takács: Stratégiai emberi erőforrás menedzsment3584 Ft Az Európai Unió környezetvédelmi szabályozása3584 Ft A szabálysértési jog 1999–19683808 Ft Van és legyen a jogban – tanulmányok Peschka Vilmos 70.születésnapjára3584 Ft Kása Jolán: Reklámszerződések5040 Ft Corpus Juris Hungarici CD-ROM33040 Ft</p>

Keresse Partner boltjainkat!

AKADÉMIAI KIADÓ	MŰSZAKI KÖNYVKIADÓ	KJK – KERSZÖV
<p>KIS MAGISZTER KÖNYVESBOLT 1053 Budapest, Magyar u. 40. Tel.: 327-77-96</p>	<p>KANDÓ KÁLMÁN KÖNYVESBOLT 1051 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 20. Tel.: 311-22-73 Fax: 311-24-43</p>	<p>KÖZGAZDASÁGI ÉS JOGI KÖNYVESBOLT 1051 Budapest, Nádor u. 8. Tel.: 317-40-35 Fax: 318-16-52</p>

Eder Zoltán: Túl a Duna-tájon. Fejezetek a magyar művelődéstörténet európai kapcsolatai köréből. Mundus (Mundus-új irodalom) ISBN: 963-8033-32-0 költött: 1680 Ft
Erdélyi Margit: Mindig van remény. [Szerelmes regény]. 2. kiad., Anno. ISBN: 963-9199-77-X fűzött: 550 Ft
Európa kalauz. Ifjú EU-polgárak felvételi vizsgája az EU intézményeibe. Környezet és Fejlődés K. – Európa 2000 a Demokráciáért Alapítvány. ISBN: 963-9179-03-5 költött: 3500 Ft
Évfordulók, események kalendárium. Kheiron '97. ISBN: 963-9246-03-4 fűzött: 575 Ft

F

Fear not the bird...! [CD-ROM]. (Nyelvkönyvek sorozat) 3998 Ft
Félszáz mondat Neked. K.u.K. K. ISBN: 963-9173-40-1 költött: 890 Ft
Ferenczi László: Voltaire: Candide vagy Az optimizmus. Akkord (Talentum műelemzések) ISBN: 963-7803-52-1 fűzött: 498 Ft
Follett, Ken: Az ígéret földje. Gabo – M. Kvk. ISBN: 963-8009-45-9 963-547-078-9 költött: 1490 Ft

G

Garai István: Végasztaló enyémnek. Szerző. ISBN: 963-640-197-7 fűzött: 600 Ft
Garbóczy László: Budafok-Tétény, Budapest XXII. kerület. CEBA-Hungary, (Budapest városrészei) ISBN: 963-9089-37-0 költött: 2000 Ft
Gáspár László – Temesi József: Lineáris programozási gyakorlatok. [Egyetemi segédkönyv]. 4. kiad. Nemz. Tankvk. ISBN: 963-19-0117-3 fűzött: 2201 Ft
Gáspár László – Temesi József: Matematikai programozási gyakorlatok. [Egyetemi segédkönyv]. 4. kiad., Nemzeti Tankönyvkiadó Rt. ISBN: 963-19-0118-1 fűzött: 1764 Ft
Gosciny, René: Nicolas meg a haverok. Sík. ISBN: 963-9270-00-8 költött: 1200 Ft
Gunst Péter: Magyarország gazdaságtörténete, 1914-1989. 2. kiad., Nemz. Tankvk., (Magyar gazdaságtörténet 2.) ISBN: 963-19-0322-2 fűzött: 1182 Ft

Gy

Gyimesi Sándor: Utunk Európába. A magyar és az európai gazdaság viszonya a honfoglalástól a 20. század elejéig. 4. kiad., Nemz. Tankvk. (Magyar gazdaságtörténet 1.) fűzött: 821 Ft
Gyöngyösi István: Porából megelégedt főnix avagy Kemény János emlékezete. Balassi. (Régi magyar könyvtár. 10.) ISBN: 963-506-315-6 fűzött: 1200 Ft
Györfi János: Az Operza Birodalom tündöklése és bukása. Döntés jó és rossz között. Anno. ISBN: 963-9199-60-5 fűzött: 550 Ft

H

Halász Ottó – Plathy Pál: Acélszerkezetek. [Egyetemi tankönyv]. 4. kiad., Nemz. Tankvk. ISBN: 963-19-0316-8 költött: 2505 Ft
Heves megye, Mátraalja, Mátra és Gyöngyös. CEBA-Hungary (Magyarország kistérségei) költött: 2000 Ft
Holt, Victoria: A kastély ura. I.P.C. Kv. (I.P.C. könyvek) ISBN: 963-635-167-8 fűzött: 898 Ft

Horváth M. Ferenc: Város születik... Veresegyház a XXI. század küszöbén. Veresegyház, CEBA-Hungary (A XXI. század küszöbén) ISBN: 963-9089-28-1 költött: 2000 Ft
Hrotkó Károly: Gyümölcsfaiskola. 2. átd. és bőv. kiad. Mezőgazda. ISBN: 963-9239-30-5 költött: 4500 Ft

I

Illés László: Üzenet Thermopüléből. Irodalom- és esztétikai tanulmányok a modernitásról, a szociális gondolatról és a globalizációról. Argumentum. ISBN: 963-446-124-7 fűzött: 1200 Ft

J

Jámor János: Törpeállamok a történelmi Magyarország földjén. Gyarmati sors, önállóság, föderáció. (2. r.) ISBN: 963-7663-11-8 fűzött: 1490 Ft
Jámor János: Visszakozz!... Frontnapló, 1942–43: "Egy úton járunk Hoországba a Pusztulással...". Libra K. ISBN: 963-7663-18-5 fűzött: 498 Ft
Jász-Nagykun-Szolnok megye kézikönyve. (10.) költött: 7000 Ft
Jordán Gyula: Kína története. Aula. (XX. század) ISBN: 963-9215-19-8 költött: 3100 Ft
Juhász József: Volt egyszer egy Jugoszlávia. A délszláv állam története. Aula (XX. század) ISBN: 963-9215-51-1 költött: 2700 Ft

K

Kárpáti Kamil: Római törzsenye. 1998 nyara és 1999 tavasza Rómban. Stádium. (Kárpáti Kamil életmű sorozata 9.) ISBN: 963-9156-12-4 költött: 1900 Ft
Kása Jolán: Reklámszerződések. Közgazd. és Jogi Kvk. ISBN: 963-224-477-X fűzött: 5040 Ft
Kékes Ede: Magas vérnyomás a betegek szemszögéből. B+V Lap- és Kvk. (Képzett beteg könyvek) ISBN: 963-7746-05-6 fűzött: 980 Ft
Kengyel Ákos: Az Európai Unió regionális politikája. Aula. ISBN: 963-9215-41-4 fűzött: 1700 Ft
Kerekes Zsuzsa – Zombor Ferenc: Az információs jogok és a sajtó. A média lehetőségei és korlátai. Indok. ISBN: 963-03-9456-1 fűzött: 890 Ft
Kóhalmi Éva – Kóhalmi Mariann Tünde: CorelDRAW 9. ComputerBooks ISBN: 963-618-226-4 fűzött: 2900 Ft
Komárom-Esztergom megye, Komárom és térsége. CEBA-Hungary. (Magyarország kistérségei) ISBN: 963-9089-21-4 költött: 1700 Ft
Kovács Eva, D.: Napisten oltárán. A magyarok eredetlegendája. Püski. ISBN: 963-9188-62-X fűzött: 560 Ft
Külgazdaságtan. 2. kiad. Aula. ISBN: 963-9215-48-1 fűzött: 2450 Ft
Kúnos Ignác: A török népköltés. Kúnos Ignác török nyelven tartott egyetemi előadásai, 1925–26. Terebess. ISBN: 963-9147-33-8 költött: 1595 Ft

L

Lakos Ágnes – Varga Istvánné: Pest megye, Csepel-sziget és a Kis-Duna menté. CEBA-Hungary (Magyarország kistérségei) ISBN: 963-9089-26-5 költött: 2000 Ft
Lama, Pepe: Francia képleírásai gyakorlatok. Alap-, közép- és felsőfokon: [1–70 számozott színes fotomelléklettel]. Paginarum – Librotade. (Paginarum nyelvkönyvek – vizsgázók-

nak sorozat) ISBN: 963-9133-67-1 fűzött: 1941 Ft
Lemaire, Jean-Pierre: Körülméletét szív. Versek. PPKE. (Hetedik pecsét könyvek 2.) ISBN: 963-03-9075-2 fűzött: 504 Ft
Lévinas, Emmanuel: Teljesség és Végtelen. Tanulmány a külsőről. Jelenkor (Dianoia sorozat) ISBN: 963-676-206-0 fűzött: 1800 Ft
Livingston, Brian – Straub, Davis: A Windows 98 titkai. (2. köt.) ISBN: 963-85970-5-4 fűzött: 3450 Ft
Lamazares, Julio: Sárga eső. Európa. ISBN: 963-07-6682-5 költött: 1100 Ft
Ludlum, Robert: A scarlattai örökség. 2. kiad., I.P.C. Kv. (I.P.C. könyvek) ISBN: 963-635-168-6 fűzött: 898 Ft
Lurz Gerda: A 100 legjobb aprósütemény. Mindennapi és különleges receptek nemcsak inyenceknek. STB Kv. ISBN: 963-9266-16-7 fűzött: 150 Ft

M

Magyarics Péter: Angol nyelvviszga gyakorlókönyv. Középfok: írásbeli és szóbeli. 2. jav. kiad. Corvina. ISBN: 963-13-4884-9 fűzött: 750 Ft
Magyarics Péter: Angol nyelvviszga. középfok: írásbeli és szóbeli. 4. kiad. Corvina. ISBN: 963-13-4885-7 fűzött: 850 Ft
Magyar tudóslexikon A-tól Zs-ig. Utánn. Better – MTESZ – OMIKK. ISBN: 963-85433-5-3 költött: 5600 Ft
Mankiw, Gregory N.: Makroökonomia. Osiris. (Osiris tankönyvek) ISBN: 963-379-418-8 költött: 3800 Ft
March, Ausias: Versek. Íbsiz (Katalán könyvtár 3.) ISBN: 963-85852-8-5 fűzött: 1200 Ft
Mártonffy Marcell: Folyamatos kezdet. Tanulmányok, esszék. Jelenkor. ISBN: 963-676-196-5 fűzött: 1100 Ft
Matematikai feladatok. [Főiskolai segédkönyv]. ([4.] 7. kiad. ISBN: 963-19-0308-7 fűzött: 1143 Ft
McNaught, Judith: Emlékezz rám. M. Kvk. ISBN: 963-548-692-8 költött: 1550 Ft
Melrose, A. R.: Micimackó szótára. Útmutató a Micimackó és az erdei állatok által használt szavakhoz: [amelyből kiderül, milyen szavakat használ Micimackó]. Szukits. ISBN: 963-9151-95-5 költött: 1190 Ft
Mikszáth Kálmán: A fekete város. Európa. (Európa diákkönyvtár) ISBN: 963-07-6578-0 fűzött: 600 Ft
Moharos Sarolta, B.: Ca va? Ca va!. Mai francia beszédhelyzetek. Helikon. ISBN: 963-208-574-4 fűzött: 1200 Ft
Morális fejlődés, empátia és altruizmus. Szöveggyűjtemény. ELTE Eötvös K. ISBN: 963-463-312-9 fűzött: 2700 Ft
Művelődéstörténeti kronológia, könyvészet, mutatók. (4.) ISBN: 963-9243-00-0 költött: 1600 Ft

N

Nagle, Garrett – Spencer, Kris: Az Európai Unió földrajza. Regionális és gazdasági megközelítésben. Holnap. ISBN: 963-346-337-8 költött: 2390 Ft
Nagy Gábor, O.: Mi fán terem?. Magyar szólásmondások eredete. 6. kiad. Talentum. ISBN: 963-282-681-7 fűzött: 798 Ft
Nagy Olga: A mítoszok nem halnak meg. Holnap. ISBN: 963-346-283-5 fűzött: 1200 Ft
Nance, John J.: Hajsza az idővel. 2. kiad. General Press. (Világiskerek)

ISBN: 963-9076-30-9 költött: 998 Ft
Navracsics Judit: A kétnyelvű gyermek. Corvina (Alkalmazott nyelvészet) ISBN: 963-13-4847-4 fűzött: 2000 Ft
Nemere István: Római regék és mondák. Anno. ISBN: 963-7830-61-8 fűzött: 700 Ft
Nógrád megye, Szécsény, Hollókő és térsége. CEBA-Hungary, (Magyarország kistérségei) költött: 1700 Ft

O

Orwell, George: Hódolat Katalóniának. Cartafilus. ISBN: 963-85882-5-X költött: 1800 Ft

P

Pais István: A görög filozófia. 4. kiad. Szerző. ISBN: 963-450-552-X költött: 1200 Ft
Pais István: Bibliai érdekességek, történetek, aforizmák. 4. kiad., Szerző ISBN: 963-650-609-4 költött: 1500 Ft
Palahniuk, Chuck: Harcosok klubja. InterCom. (InterCom könyvek) ISBN: 963-8370-39-7 fűzött: 798 Ft
Palánkai Tibor: Az európai integráció gazdaságtana. 5. átd. kiad. Aula. ISBN: 963-9215-53-8 költött: 2190 Ft
Pálné Kovács Ilona: Regionális politika és közigazgatás. Dialóg Campus. (Dialóg Campus szakkönyvek) ISBN: 963-9123-58-7 költött: 2980 Ft
Peczé Károly: Vészhelyzet, véréképzés. B+V Lap- és Kvk. (Képzett beteg könyvek) ISBN: 963-7746-09-9 fűzött: 980 Ft
Pénzes Bethen: Terrárium. Hüllőknek, kétélűeknek, kisméltóságoknak. 5. kiad. Mezőgazda. ISBN: 963-9239-22-4 költött: 1480 Ft
Pléh Csaba: A lélektan története. Osiris. (Osiris tankönyvek) ISBN: 963-379-428-5 költött: 3200 Ft
Pótlapok a Hatályos jogszabályok gyűjteménye című kiadványhoz. 100. Közgazd. és Jogi Kvk., ISBN: 963-222-322-5 fűzött: 14784 Ft
Prancz Zoltán: "A teremtet világ hiábavalóság alá vetetett". A Római levél 8:20–25 írásmagyarázata. Sola Scriptura – Bibliásk. Közössége. fűzött: 667 Ft

Q

Quinnell, A. J.: Fekete szarv. I.P.C. Kv. (I.P.C. könyvek) ISBN: 963-635-166-X fűzött: 898 Ft

R

Rácz Endre – Takács Etel: Kis magyar nyelvtan. 13. kiad. Talentum. ISBN: 963-645-054-4 fűzött: 598 Ft
Radnai Imre: Lovasszótár. 2. jav. kiad. Mezőgazda. (Lovasakadémia) ISBN: 963-9121-88-6 költött: 1980 Ft
Radnóti Sándor: Krédó és rezignáció. Esztétikai-politikai tanulmány Walter Benjaminről. Argumentum – Lukács Archivum. (Alternatívák) ISBN: 963-446-126-3 fűzött: 1200 Ft
Rákóczi Ferenc (Erdély: fejedelem), II: Correspondance diplomatique de Francois II Rákóczi, 1711–1735. Choix de documents. Balassi. ISBN: 963-506-314-8 fűzött: 1800 Ft
Reimer, Katrin: Vegetáriánus receptek. Tejtérmekek és tojás nélkül. Bibliásk. Közössége. fűzött: 250 Ft
Reisinger János: Kisvers-nagymesterek. A magyar költészet rövid verseinek nagy tanulságai. Bibliásk. Közössége – Oltalom Alapítvány. ISBN: 963-7427-29-2 költött: 1333 Ft
Róka Sándor: 2000 feladat az elemi

www.konyvkereso.hu

Rendeljen könyvet az interneten!

Magyarország legnagyobb könyvkereskedelmi adatbázisán keresztül, több mint 53 000 műből válogathat.

Most vegye fel a bookmarkjai közé!

matematika köréből. Typotex.
ISBN: 963-9132-50-0 fűzött: 1420 Ft

S

- Salinger, Jerome David:** Magasabbra a tetőt, ácsok. Európa.
ISBN: 963-07-6586-1 költött: 1200 Ft
- Salvatore, R. A.:** Csillagatlan éj. Szukits.
ISBN: 963-9278-08-4 fűzött: 990 Ft
- Sárkány István:** Az időskor viktimológiája. BM K.
ISBN: 963-8036-47-8 fűzött: 840 Ft
- Schrag, Ludwig:** Galambbetegségek megelőzése, felismerése és kezelése. Egészséges galambok. Mezőgazda.
ISBN: 963-9239-27-5 költött: 1600 Ft
- Schwajda György:** A rátóti legényanya. Lazi K.
ISBN: 963-9227-09-9 fűzött: 640 Ft
- Shasha, Dennis:** Dr. Ecco talányos kalandjai. Typotex – SHL Hungary.
ISBN: 963-9132-72-1 fűzött: 1200 Ft
- Slattery, Kathrin:** Az evangélium – gyermekeknek. Chariot Books.
ISBN: 1-884752-38-1 fűzött: 390 Ft
- Smullyan, Raymond:** Gödel nemteljességi tételei. Typotex.
ISBN: 963-9132-48-9 fűzött: 1380 Ft
- Somogy megye, Csurgó és térsége.** CEBA-Hungary (Magyarország kistérségei)
ISBN: 963-9089-23-0 költött: 1700 Ft
- Somogy megye, Marcali-hát.** CEBA-Hungary (Magyarország kistérségei)
ISBN: 963-9089-27-3 költött: 2000 Ft
- Somogy megye, Pogany völgye.** CEBA-Hungary (Magyarország kistérségei)
ISBN: 963-9089-25-7 költött: 1700 Ft
- Soroksár, XXIII. kerület.** CEBA-Hungary (Budapest városrészei)
ISBN: 963-9089-25-7 költött: 1500 Ft
- Speciális állatorvosi sebészet.** Mezőgazda.
ISBN: 963-9239-32-1 költött: 2950 Ft
- Steel, Danielle:** A cár balerinája. Maecenas.
ISBN: 963-203-018-4 fűzött: 799 Ft
- Stone, Katherine:** Újra együtt. General Press.
ISBN: 963-9076-79-1 költött: 999 Ft

Sz

- Szántó Zoltán:** A társadalmi cselekvés mechanizmusai. A strukturalista-individualisztikus szemléletmód a modern szociológiában: elméleti és empirikus elemzések. Aula.
ISBN: 963-9215-50-3 fűzött: 1490 Ft
- Széchezy Rita:** Gyémántszikrák. KEPE – Parakletos Alapítvány.
ISBN: 963-00-2426-8 fűzött: 510 Ft
- Szentes Tamás:** Elméleti és módszertani alapok. (I. köt.)
ISBN: 978963907811 5400 Ft
- Szép Ernő:** Mátyas király tréfiá. 7. kiad. Móra.
ISBN: 963-11-7522-7 költött: 898 Ft

T

- Takács Tibor:** Éveim ághegyén. Versek. Összmagyar Test. – CÉH.
ISBN: 963-03-9212-7 fűzött: 800 Ft
- Tandori Dezső:** Keletbe-fült kísérletek. Terebess.
ISBN: 963-9147-31-1 költött: 1695 Ft
- Tanuljunk magyarul!** [CD-ROM].
ISBN: 963-09-4133-3 5900 Ft
- Tapp, Alan:** Direkt & adatbázis-marketing. Műszaki Kvk.
ISBN: 963-16-3051-X költött: 4390 Ft
- Társadalmi kommunikáció.** Osiris. (Osiris tankönyvek)
ISBN: 963-379-551-6 költött: 2600 Ft
- Tele-dialógus.** Tanulmányok az öngyilkosság-megelőzés kommunikatív perspektíváiról. Pro Pannonia. (Pannónia könyvek)
ISBN: 963-9079-44-8 fűzött: 1800 Ft
- Tittel, Ed – Hudson, Kurt – Stewart, James Michael:** Hálózati ismeretek. Microsoft Certified Systems Engineer. Kiskapu.
ISBN: 963-86010-5-1 fűzött: 2800 Ft
- Tóth Endre – Szélényi Károly:** A magyar Szent Korona. Királyok és koro-

- názások. 2. kiad., Kossuth.
ISBN: 963-09-4154-6 költött: 2800 Ft
- Tóth Lászlóné:** Xixi. A világgáró számi macska útinaplója. Szerző.
ISBN: 963-640-316-3 fűzött: 1280 Ft
- Travers, Pamela Lyndon:** A csudálatos Mary visszatér. Ciceró. (Klasszikusok fiataloknak)
ISBN: 963-539-108-0 költött: 1190 Ft
- Turi Kiss Ágnes:** A fizika géniusza: olvasókönyv az általános iskolák 6. osztálya számára. Excalibur.
ISBN: 963-85927-9-6 fűzött: 710 Ft

U

- Újpest, IV. kerület.** CEBA-Hungary. (Budapest városrészei)
ISBN: 963-9089-23-0 költött: 2000 Ft

V

- Vállalati gazdálkodás az európai integrációban.** Aula.
ISBN: 963-9215-34-1 költött: 3500 Ft
- Várkonyi Ágnes, R.:** A megosztottság évszázada, 1526–1606. (1. köt.),
ISBN: 963-9191-50-7 költött: 2450 Ft
- Vég Csaba – Juhász István:** Java – start!. Logos
ISBN: 963-03-9005-1 fűzött: 1344 Ft
- Veres András:** Művek, pályák, nemzedékek. Másfél száz év magyar irodalma, 1780–1944. Krónika Nova.
ISBN: 963-9128-42-2 költött: 2150 Ft

W

- White, Ellen Gould:** Gyermeknevelés. Ellen Gould White írásaiból. Bibliásk. Közössége.
ISBN: 963-7427-36-8 fűzött: 1167 Ft
- White, Ellen Gould:** Krisztushoz vezető lépések. 2. kiad. Bibliásk. Közössége.
ISBN: 963-7427-36-8 fűzött: 417 Ft
- Wilkes, Angela:** A te világod. [Első enciklopédia]. Novum K. – Passage.
ISBN: 963-8060-83-2 költött: 4500 Ft

Zs

- Zsoltárok világa.** Zsoltárelemzések, zsoltáraparafázisok, hatástörténet. Sola Scriptura (A Sola Scriptura Főiskola kiadványai)
ISBN: 963-03-9070-1 fűzött: 800 Ft

Az összeállítás a Könyvtárellátó Közhasznú Társaság információs rendszere alapján készült. A felsorolt könyveket a Könyvtárellátó már felajánlotta megvásárlásra a könyvtáraknak, ill. megrendelhetők a társaság home lapján (www.kello.hu).

A Sunbooks Kft. Késmárk utcai Napkönyv Nagykereskedelmi Áruházában hatalmas könyvválasztékkal (több mint 500 kiadó – 7000 cím) várjuk Önt! A Park, Passage, Korona, Argumentum, Belvárosi, Útmutató kiadók teljes piacon lévő választékát, valamint számos kis kiadó általunk forgalmazott könyveit is megtalálja nálunk.

Az Athenaeum, a Magvető és a B + V Kiadó kiadványait 38%-os engedménnyel vásárolja meg.

Akcióink

50% engedmény az Athenaeum és a Magvető Kiadó akcióváltékára

40% engedmény a Hungalibri egyes címekre

40% engedmény az Európa Könyvkiadó egyes könyveire
Faxon leadott rendelését 48 órán belül kedvező áron házhoz szállítjuk.

Címünk: 1158 Budapest, Késmárk u. 9. (Agritek-telep)
Telefon: 417-3438, 417-3439, Fax: 417-3441

E-mail: sunbooks@matavnet.hu

Nyitva tartás: H: 8-16 h, K-Cs. 7-17 h, P: 8-14 h

A legnagyobb választék A LÍRA ÉS LANT RT. BOLTJAIBAN

Internet: www.lira.hu, E-mail: lira@lira.hu

SZAKKÖNYVÁRUHÁZAK

Iskolacentrum
1051 Budapest, Október 6. u. 9.
Telefon: 332-5595
Fax: 311-1876

Mediprint Könyvesbolt
1053 Budapest, Múzeum krt. 17.
Telefon: 317-4948, fax: 484-0023

E-mail: mediprint@lira.hu
Műszaki Könyvruház
1061 Budapest, Liszt Ferenc tér 9.

Hermész Díjas Könyvesbolt
Telefon: 342-0353
Fax: 342-1317
E-mail: muszaki.konyvaruhaz@lira.hu
Technika Könyvesbolt
1114 Budapest, Bartók Béla út 15.
Telefon/fax: 466-7008

MINDEN AMI ZENE

Kodály Zoltán Zeneműbolt, Antikvárium és Hangszerbolt
1053 Budapest, Múzeum krt. 21.
Telefon/fax: 317-3347
E-mail: kodaly@lira.hu
Rózsavölgyi és Társa Zeneműbolt
Hermész Díjas zenemű- és könyvesbolt
1052 Budapest, Szervita tér 5.
Telefon: 318-3312,
fax: 318-3500
E-mail: rozsavolgyi@lira.hu

MAGVETŐ HÁLÓZAT

1088 Budapest
Rákóczi út 27/b.
Telefon/fax: 338-2739

3300 Eger
Bajcsy-Zs. u. 2.
Telefon/fax: 36/312-039

9021 Győr
Arany János u. 3.
Telefon/fax: 96/319-760

2000 Szentendre
Fő tér 5.
Hermész Díjas könyvesbolt
Telefon/fax: 26/311-245

3900 Szerencs
Rákóczi út 82.
Telefon: 60/306-791,
fax: 47/362-631

FOKUSZ KÖNYVÁRUHÁZAK

1072 Budapest, Rákóczi út 14.
Hermész Díjas könyvesbolt
Telefon: 268-1103,
fax: 267-9789
E-mail: fokusz.budapest@lira.hu

4026 Debrecen
Hunyadi u. 8-10.
Hermész Díjas Könyvesbolt
Telefon: 52/ 322-237
Fax: 52/416-091
E-mail: fokusz.debrecen@lira.hu

3530 Miskolc
Széchenyi u. 7.
Telefon/fax: 46/348-496
E-mail: fokusz.miskolc@lira.hu

7620 Pécs
Jókai u. 25.
Hermész Díjas könyvesbolt
Telefon: 72/312-825,
fax: 72/314-988
E-mail: fokusz.pecs@lira.hu

6720 Szeged
Tisza L. krt. 34.
Hermész Díjas könyvesbolt
Telefon/fax: 62/420-624
E-mail: fokusz.szeged@lira.hu

k ö n y v á r u h á z
www.fokuszonline.hu
e-mail: info@fokuszonline.hu
kék szám: 06-40-FOKUSZ (365879)

Újdonságaink

A te világod/Passage – Novum
A gyermeki alapműveltséget megalapozó ismeretterjesztő enciklopédia, 4500 Ft

Egyetemi és főiskolai kalauz/ Greger-Delacroix
A magyar felsőoktatás kézikönyve és pályaválasztási útmutató, 1600 Ft

Szűnyog ül a fűben fapapucsban/ Greger-Delacroix
Versek, mesék gyerekeknek és nagymamáknak, 770 Ft

Szürke fények
Benkő Imre fotóalbuma
Budapestről 1970–1999, 2600 Ft

Interjú/Útmutató
Változó világ sorozat 28. kötet, 390 Ft

Se többet, se kevesebbet/Útmutató
Betegségek és egészséget védő tényezők ismertetése, 1280 Ft

